

Contenido

1. Introducción	1
<i>As Competencias Clave no Currículo da LOMCE</i>	5
2. COMO CONTRIBÚE A MATERIA Á CONSECUCIÓN DAS COMPETENCIAS?	10
3 Obxectivos	12
<i>Obxectivos do Bacharelato</i>	12
<i>OBXECTIVOS XERAIS PARA A MATERIA DE HISTORIA DA FILOSOFÍA</i>	16
<i>SECUENCIACIÓN DE CONTIDOS</i>	16
4 Contidos das unidades/Criterios de avaliación/Estándares de aprendizaxe avaliáveis/Competencias clave/Temporalización	20
<i>IMPORTANTE: Sistema de avaliación para todas as materias de Bacharelato: Filosofía, Historia da Filosofía e Psicoloxía</i>	63
5. METODOLOXÍA	65
5.1. CRITERIOS METODOLÓXICOS	65
5.2. ESTRATEXIAS DIDÁCTICAS	66
<i>AS ACTIVIDADES DIDÁCTICAS</i>	67
<i>MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE</i>	69
<i>RECURSOS DIDÁCTICOS</i>	71
<i>. INSTRUMENTOS PARA A AVALIACIÓN</i>	72
<i>A cualificación final se calcula con la nota media obtenida en cada avaliación dividida por tres con redondeo a partir de medio punto</i>	73
<i>Contidos mínimos</i>	73

1. Introducción

1.1 Obxectivos e ámbitos de actuación da LOMCE

A Lei Orgánica para a Mellora da Calidade Educativa (LOMCE) xorde como resposta a unha serie de retos educativos aos que se pretende dar resposta coa consecución dos seguintes obxectivos:

Principais retos educativos	Obxectivos da LOMCE
<ul style="list-style-type: none">– Elevadas taxas de abandono escolar temperán.– Baixo nivel formativo en relación cos estándares internacionais (PISA, ...).– Reducido número de alumnos que acada a excelencia.– Inadecuación do sistema educativo ante as novas demandas de formación.	<ul style="list-style-type: none">– Encauzar os estudantes cara a traxectorias adecuadas ás súas potencialidades.– Mellorar os resultados aumentando o número de titulados da ESO.– Elevar os niveis de educación e aumentar o número de alumnos excelentes.– Mellorar a empregabilidade e estimular o espírito emprendedor do alumnado.

Para lograr estes obxectivos a LOMCE centra a súa atención na modificación dos seguintes aspectos do Sistema Educativo:

- **Racionalización da oferta educativa. O currículo simplificarase coa priorización das materias troncais para adquirir as competencias educativas.**
- **Flexibilización das traxectorias educativas. Establecemento de diferentes itinerarios educativos a partir da ESO.**
- **Autonomía dos centros educativos. Permitirá tomar decisións para mellorar a oferta educativa e suporá a rendición de contas dos resultados obtidos.**
- **Reforzo da capacidade de xestión da dirección dos centros. Os directores asumirán o liderado pedagóxico e de xestión.**
- **Implantación de avaliacións externas. Estas levaranse a cabo ao finalizar cada etapa educativa: 6º Curso de Primaria, 4º curso de ESO e 2º curso de Bacharelato.**

Ademais, a LOMCE define tres novos ámbitos de actuación que incidirán especialmente na transformación do noso sistema

educativo:

- **A incorporación xeneralizada das Tecnoloxías da Información e Comunicación (TIC). A través das TIC facilitarase a personalización da educación.**
- **O fomento do plurilingüismo. Fixado pola Unión Europea, lograrase pola incorporación no currículo dunha segunda lingua estranxeira.**
- **A modernización da Formación Profesional. Adaptarase ás novas esixencias dos sectores produtivos e implicaranse as empresas na formación.**

Seguindo as recomendacións das institucións europeas a LOMCE incorpora a educación cívica e constitucional como contido transversal en todas as materias da educación básica O obxectivo é transmitir e pór en práctica valores como a liberdade individual, a responsabilidade, a cidadanía democrática, a solidariedade, a tolerancia ou a igualdade.

1.2 Principios do Sistema Educativo

Para levar a cabo todos os ámbitos de actuación detallados no epígrafe anterior, cóncíbese a LOMCE como unha lei orgánica que só modifica parcialmente a previa Lei Orgánica de Educación (LOE) do ano 2006. Neste sentido, e polo que se refire aos principios que inspiran o Sistema Educativo Español, incorporáronse os seguintes:

- **A equidade e a igualdade de dereitos e oportunidades que garantan o pleno desenvolvemento da personalidade do alumnado a través da educación.**
- **O recoñecemento dos proxenitores e titores como primeiros responsables da educación dos seus fillos.**
- **A educación para a prevención e resolución pacífica de conflitos, así como o fomento da non violencia e a prevención do acoso escolar.**
- **O desenvolvemento de valores que fomenten a igualdade efectiva entre homes e mulleres e que axuden a previr a violencia de xénero.**
- **A liberdade de ensino, que lles recoñece ás familias a elección do tipo de educación e a selección do centro educativo.**

Para garantir o desenvolvemento destes principios defínese o Sistema Educativo como o conxunto de Administracións educativas, profesionais da educación e outros axentes, públicos e privados, que desenvolven funcións de regulación, de financiamento ou de prestación de servizos para o exercicio do dereito á educación en España.

Ademais establécense os órganos de participación da comunidade educativa na programación e asesoramento do goberno.

1.3 Elementos do currículo na LOMCE

A LOMCE modifica os elementos que compoñen o currículo como regulador dos procesos de ensino e aprendizaxe para cada unha das etapas educativas.

Estes elementos pasan a ser os seguintes:

- Os obxectivos de cada ensino e etapa educativa.*
- As competencias ou capacidades para aplicar os contidos de cada ensino e etapa educativa.*
- Os contidos, ou conxuntos de coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que contribúen ao logro dos obxectivos e á adquisición de competencias.*

Os contidos ordénanse en materias, que se clasifican en materias, ámbitos, áreas e módulos en función das ensinanzas e as etapas educativas.

- Os estándares e resultados de aprendizaxe avaliáveis, que permiten definir os resultados das aprendizaxes en cada materia.*
- Os criterios de avaliación do grao de adquisición das competencias e do logro dos obxectivos de cada ensino e etapa educativa.*
- A metodoloxía didáctica, que comprende tanto a descrición das prácticas docentes como a organización do traballo dos docentes.*

As Competencias Clave no Currículo da LOMCE

Comunicación lingüística

A competencia en comunicación lingüística é o resultado da acción comunicativa nun contexto social e cultural determinado.

É unha competencia complexa que inclúe tanto aspectos propiamente lingüísticos como sociais, culturais e prácticos.

O seu desenvolvemento artéllase arredor de cinco compoñentes relacionados cos seus ámbitos de aplicación ou dimensións:

- O compoñente lingüístico céntrase, principalmente, nas dimensións léxica, gramatical, semántica, fonolóxica, ortográfica e ortoépica.**
- O compoñente pragmático-discursivo contempla as dimensións relacionadas coa aplicación da linguaxe e os discursos en contextos comunicativos concretos.**
- O compoñente sociocultural inclúe as dimensións centradas no coñecemento do mundo e a dimensión intercultural.**
- O compoñente estratéxico céntrase no desenvolvemento de destrezas e estratexias comunicativas para a lectura, a escritura, a fala, a escoita e a conversación.**
- O compoñente persoal potencia a actitude, a motivación e os trazos da personalidade a través da interacción comunicativa.**

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

a) A competencia matemática.

A competencia matemática implica a capacidade de aplicar o razoamento matemático e as súas ferramentas para describir, interpretar e predicir distintos fenómenos no seu contexto. Esta competencia require de coñecementos sobre:

- Os números, as medidas e as estruturas.**
- As operacións e as representacións matemáticas.**
- A comprensión dos termos e conceptos matemáticos.**

A competencia matemática supón, ao mesmo tempo, o desenvolvemento dunha serie de destrezas que se centran en:

- **A aplicación das ferramentas e coñecementos matemáticos a distintos contextos persoais, sociais, profesionais ou científicos.**
- **A realización de xuízos fundados e de cadeas argumentais na realización de cálculos.**
- **A análise de gráficos e representacións matemáticas e a manipulación de expresións alxébricas.**

Estes coñecementos e destrezas artéllanse en catro áreas interrelacionadas entre si e relativas aos números, á álgebra, á xeometría e á estatística:

- **A cantidade céntrase na cuantificación dos atributos dos obxectos, as relacións, as situacións e as entidades do mundo.**
- **O espazo e a forma inclúen fenómenos da nosa redonda visual e física como propiedades e posicións de obxectos ou decodificación de información visual.**
- **O cambio e as relacións céntrase nas relacións entre os obxectos e as circunstancias nas que ditos obxectos se interrelacionan.**
- **A incerteza e os datos son un elemento central da análise matemática presente en distintos momentos do proceso de resolución de problemas.**

b) As competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

As competencias básicas en ciencia e tecnoloxía proporcionan un achegamento ao mundo físico favorecendo:

- **A interacción responsable co medio natural a través de accións que favorezan a conservación do medio natural.**
- **O desenvolvemento do pensamento científico coa aplicación dos métodos propios da racionalidade científica e as destrezas tecnolóxicas.**

Os ámbitos que deben abordarse para a adquisición das competencias en ciencias e tecnoloxía son:

- **Sistemas físicos, que están asociados ao comportamento das substancias no ámbito fisicoquímico.**

– **Sistemas biolóxicos propios dos seres vivos dotados dunha complexidade orgánica que é preciso coñecer para preservalos e evitar o seu deterioro.**

– *Sistemas da Terra e do Espazo desde a perspectiva xeolóxica e cosmogónica, centrada na orixe do Universo e da Terra.*

– *Sistemas tecnolóxicos derivados, basicamente, da aplicación dos saberes científicos aos usos cotiáns de instrumentos, máquinas e ferramentas.*

Competencia dixital

A competencia dixital implica o uso creativo, crítico e seguro das tecnoloxías da información e da comunicación para favorecer o seu uso na redonda laboral, potenciar a aprendizaxe, xestionar o tempo libre e contribuír á participación na sociedade.

Para alcanzar estes fins, o desenvolvemento da competencia artéllase arredor dos seguintes ámbitos:

- *A información, particularmente a xestión da información, o coñecemento dos soportes a través dos cales se difunde e o uso de motores de procura.*
- *A comunicación, desenvolvendo o coñecemento dos medios de comunicación dixital e a utilización de paquetes de software de comunicación*
- *A creación de contido, centrándose no uso de diversos formatos (texto, audio, vídeo, imaxes) e programas/aplicacións para crear contidos.*
- *A seguridade, que implica coñecer os riscos asociados ao uso das tecnoloxías ou de recursos online e as estratexias ou actitudes adecuadas para evitalos*
- *A resolución de problemas, centrada no uso de dispositivos dixitais para resolver problemas e a identificación de fontes para buscar axuda teórica ou práctica.*

Aprender a aprender

A competencia aprender a aprender caracterízase pola habilidade para iniciar, organizar e persistir na aprendizaxe.

É unha competencia fundamental para facilitar a aprendizaxe ao longo da vida e articúlase arredor de:

- *A capacidade para motivarse a aprender, que depende da curiosidade e da conciencia da necesidade de aprender do alumnado.*
- *A organización e xestión da aprendizaxe, que require coñecer e controlar os propios procesos de aprendizaxe na realización das tarefas de aprendizaxe.*

Ao mesmo tempo, a organización e xestión da aprendizaxe desenvólvese a través de dous aspectos clave da competencia para aprender a aprender:

- A comprensión de procesos mentais implicados na aprendizaxe: que se sabe ou descoñece e o coñecemento de disciplinas e estratexias para realizar unha tarefa.
- A adquisición de destrezas de autorregulación e control fundamentados no desenvolvemento de estratexias de planificación, revisión e avaliación.

Competencias sociais e cívicas

a) A competencia social

A competencia social relaciónase co benestar persoal e colectivo en relación á saúde, tanto física como mental, e ao estilo de vida saudable que a favorece.

Esta competencia está estreitamente ligada ás redondas sociais inmediatas do alumnado e artéllase a través de:

- Os coñecementos que permitan comprender e analizar de forma crítica os códigos de conduta e os usos de distintas sociedades e redondas.
- A comprensión de conceptos básicos relativos ao individuo, ao grupo, á organización do traballo, á igualdade e á non discriminación.
- O recoñecemento das dimensións intercultural e socioeconómica das sociedades europeas.

A competencia cívica

A competencia cívica baséase no coñecemento dos conceptos de democracia, xustiza, igualdade, cidadanía e dereitos civís. Este coñecemento supón á súa vez:

- A comprensión de como se formulan ditos conceptos na Constitución, na Carta dos Dereitos Fundamentais da UE e outras declaracións internacionais.
- A aplicación de ditos conceptos en diversas institucións de ámbito local, rexional, nacional, europeo e internacional.
- A identificación dos acontecementos contemporáneos máis destacados e a comprensión de procesos sociais e culturais da sociedade actual.

A competencia cívica supón, ao mesmo tempo, o desenvolvemento dunha serie de destrezas que se centran en:

- A habilidade para interactuar eficazmente no ámbito público e para manifestar solidariedade e interese por resolver os problemas que lle afecten á comunidade.**
- A reflexión crítica e creativa e a participación construtiva nas actividades da comunidade ou do ámbito mediato e inmediato.**
- A toma de decisións nos contextos local, nacional ou europeo e, en particular, mediante o exercicio do voto e da actividade social e cívica.**

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

A competencia sentido de iniciativa e espírito emprendedor implica a capacidade de transformar as ideas en actos, para o que se require:

- Adquirir conciencia da situación que se quere intervir ou resolver.**
- Planificar e xestionar os coñecementos, destrezas ou habilidades e actitudes necesarios con criterio propio, coa fin de alcanzar o obxectivo previsto.**

Estes fins acádanse na competencia sentido de iniciativa e espírito emprendedor a través dos seguintes ámbitos:

- A capacidade creadora e de innovación centrada no desenvolvemento da creatividade, o autocoñecemento, a autonomía, o esforzo e a iniciativa.**
- A capacidade pro-activa para xestionar proxectos que implica destrezas como a planificación, a xestión e toma de decisións ou a resolución de problemas.**
- A capacidade para xestionar o risco e manexar a incerteza en diferentes contextos e situacións.**
- As calidades de liderado e de traballo, tanto individual como formando parte ou liderando un equipo.**
- O sentido crítico e da responsabilidade, en especial no que á asunción das propias responsabilidades se refire.**

Conciencia e expresións culturais

A competencia en conciencia e expresións culturais artículase arredor dos seguintes aspectos:

- **Coñecer as manifestacións culturais e artísticas valorándoas como unha fonte de enriquecemento persoal e como parte do patrimonio dos pobos.**
- **Desenvolver a propia capacidade estética e creadora vinculada ao dominio das capacidades relacionadas con distintos códigos artísticos e culturais.**

Estes aspectos da competencia en conciencia e expresións culturais desenvólvese ao mesmo tempo a través de:

- **O coñecemento de xéneros, estilos, técnicas e linguaxes artística.,**
- **O desenvolvemento da capacidade e interese por expresarse e comunicar ideas.**
- **A potenciación da iniciativa, a creatividade e a imaxinación.**
- **O interese polas obras artísticas e a participación na vida cultural da redonda.**
- **A capacidade de esforzo e a disciplina necesarias para a produción artística.**

2.COMO CONTRIBÚE A MATERIA Á CONSECUCIÓN DAS COMPETENCIAS?

Tal e como se describe na LOMCE, todas as áreas ou materias do currículo deben participar no desenvolvemento das distintas competencias do alumnado. Estas, de acordo coas especificacións da lei, son:

1.º Comunicación lingüística.

2.º Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

3.º Competencia dixital.

4.º Aprender a aprender.

5.º Competencias sociais e cívicas.

6.º Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.

7.º Conciencia e expresións culturais.

No proxecto de Historia da Filosofía para 2.º de Bacharelato potenciouse o desenvolvemento das competencias de comunicación lingüística, conciencia e expresións culturais e as competencias sociais e cívicas. Evidentemente, o resto das competencias tamén foron consideradas nestes materiais, particularmente o fomento da aprendizaxe autónoma (aprender a aprender). Para alcanzar unha adquisición eficaz das competencias e a súa integración efectiva no currículo, incluíronse actividades de aprendizaxe integradas que lle permitirán ao alumnado avanzar cara aos resultados de aprendizaxe de máis dunha competencia ao mesmo tempo.

Ademais, cabe lembrar que serán os estándares de aprendizaxe avaliábeis, como elementos de maior concreción, observables e medibles, os que, ao seren postos en relación coas competencias clave, permitan graduar o rendemento ou o desempeño alcanzado en cada unha delas.

Comunicación lingüística

Na medida en que a Historia da Filosofía é unha disciplina fundamentalmente racional, discursiva e conceptual, os estudantes deberán practicar a comprensión textual, a definición de termos específicos da materia, a expresión escrita, a adecuación a certos contextos de comunicación e a comunicación oral en debates e argumentacións en clase.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

Na medida en que a filosofía foi historicamente a nai de diferentes disciplinas científicas, e que tamén abordou cuestións como a estrutura do coñecemento científico e as consecuencias da tecnoloxía para a vida humana, esta competencia é crucial neste proxecto. Diversos autores da historia da filosofía tamén tiveron un papel relevante no desenvolvemento da ciencia moderna, como o caso de Descartes, por exemplo.

Competencia dixital

A competencia dixital trabállase fundamentalmente mediante tarefas de busca en Internet e a preparación de traballos de exposición en clase. Por outra parte, tamén se intentou fomentar o uso de novas tecnoloxías na exposición didáctica por parte do profesorado mediante o libro dixital.

Aprender a aprender

Foméntase a autonomía dos estudantes e o seu desenvolvemento como aprendices capaces de xerar novo coñecemento a partir dos contidos impartidos en clase. Así mesmo, na clase pódense traballar actividades orientadas a crear hábitos de esquematización, resumo e definición, que son básicos para posibilitar a autonomía no estudo.

Competencias sociais e cívicas

A función social da filosofía e a súa vinculación coa teoría da sociedade implican que a reflexión sobre os valores sociais e morais, os hábitos, etc., sexa parte ineludible do labor filosófico. Por unha parte, a reflexión sobre a sociedade e a política é consubstancial á historia da filosofía. Por outra, ademais, pretendeuse cultivar a capacidade de diálogo e de entendemento a través de actividades participativas, como o debate.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

Valores como o liderado, a creatividade, a iniciativa persoal ou a autonomía non son alleos á educación filosófica. Capacidades como a argumentación, o razoamento ou a exposición pública están ligadas ao fomento da iniciativa individual. O diálogo coa historia da filosofía permite desenvolver o pensamento propio e crítico ao enfrontarse a diversas opcións teóricas.

Conciencia e expresións culturais

A importancia da cultura, a arte, a historia, etc., e a necesaria conciencia do seu valor, tamén desempeñan un rol crucial neste proxecto de Historia da Filosofía de 2.º de Bacharelato. Polo demais, a conexión entre a filosofía e o ámbito da cultura en xeral é evidente, e, polo tanto, cómpre fomentar unha actitude de respecto, de tolerancia e de coñecemento do amplo patrimonio cultural que constitúe a nosa forma de vida.

3 Obxectivos

Obxectivos do Bacharelato

Obxectivos	Competencias Clave
a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da	Competencias sociais e cívicas. Sentido de iniciativa e espírito

Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.

b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.

c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.

d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.

f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.

g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.

emprendedor.

Competencias sociais e cívicas.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.

Aprender a aprender.

Competencias sociais e cívicas.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.

Aprender a aprender.

Conciencia e expresións culturais.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.

Comunicación lingüística.

Comunicación lingüística.

Conciencia e expresións culturais.

Aprender a aprender.

Comunicación lingüística.

Conciencia e expresións culturais.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.

Aprender a aprender.

Competencia dixital.

Sentido de iniciativa e espírito

h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.

i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.

l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.

m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.

n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.

ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.

o) Afianzar actitudes de respecto e prevención

emprendedor.

Competencias sociais e cívicas.

Competencias sociais e cívicas.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

Conciencia e expresións culturais.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

Aprender a aprender.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

Aprender a aprender.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.

Aprender a aprender.

Competencias sociais e cívicas.

Conciencia e expresións culturais.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.

Aprender a aprender.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.

Aprender a aprender.

Sentido de iniciativa e espírito

no ámbito da seguridade viaria.

emprendedor.

Aprender a aprender.

Competencias sociais e cívicas.

p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

Conciencia e expresións culturais.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.

Competencias sociais e cívicas.

OBXECTIVOS XERAIS PARA A MATERIA DE HISTORIA DA FILOSOFÍA

- A Historia da Filosofía é unha materia que pon o alumnado en contacto coa historia das ideas do pensamento occidental, á vez que facilita os recursos necesarios para a comprensión do seu desenvolvemento e as relacións que se dan entre elas. O coñecemento da Historia da Filosofía contribúe á educación de persoas autónomas, con capacidade de pensamento crítico e propio, dado que, como nos ensinou Kant, a filosofía se fundamenta na autonomía da propia razón e no xuízo crítico das ideas, tanto alleas coma propias.
- A Historia da Filosofía contribúe ao desenvolvemento persoal e á formación da propia identidade, ao formularlle ao alumnado cuestións de significado profundo sobre a súa propia existencia e o marco social no que se desenvolve, permitíndolle unha maior capacidade de participación nos procesos sociais, culturais e económicos nos que está inmerso e nos cambios da sociedade actual; pero, ademais, contribúe activamente ao desenvolvemento da capacidade de aprendizaxe, que permitirá ao alumnado adquirir as competencias e as habilidades necesarias para o desenvolvemento de actividades complexas e da capacidade de aprender ao longo de toda a vida.
- Por todo iso, a Historia da Filosofía preséntase como unha materia que persegue conseguir o logro da maior parte dos obxectivos e as competencias do Bacharelato: tanto os relacionados co desenvolvemento persoal e social (autonomía, capacidade crítica e de diálogo), o exercicio da cidadanía democrática e o desenvolvemento dunha conciencia cívica ou o fomento da igualdade de dereitos entre homes e mulleres, como os que permiten alcanzar os coñecementos, as capacidades do pensamento abstracto e as habilidades da investigación e o traballo intelectual, ademais dos referidos aos hábitos de estudo, aos recursos orais e de uso das tecnoloxías da información e a comunicación e ao afianzamento de actitudes de asertividade, iniciativa e traballo en equipo.
- Coa materia de Historia da Filosofía alcánzanse unha gran diversidade de habilidades cognitivas (a través do desenvolvemento do pensamento abstracto), permítese o logro das competencias transversais (como o pensamento crítico, a xestión da diversidade, a creatividade ou a capacidade de comunicar) e transmítense actitudes (como a confianza, o entusiasmo ou a constancia), ao valorar o esforzo da filosofía por resolver os grandes problemas do ser humano e a súa sociedade en todas as épocas.
- A materia preséntase en continuidade coa Filosofía de 4.º da ESO e de 1.º de Bacharelato, desenvolvendo desde a perspectiva histórica as problemáticas que se viron en cursos anteriores, e presentando no pensamento de cada filósofo e filósofa estudado as súas achegas con respecto aos núcleos temáticos que se trataron nestas materias.

SECUENCIACIÓN DE CONTIDOS

1. XENERALIDADES

A Historia da Filosofía de 2.º de Bacharelato ten como obxectivo presentarllles aos estudantes o desenvolvemento histórico dunha disciplina central na cultura occidental e que permite establecer conexións entre outras materias estudadas polos alumnos e as alumnas (desde a literatura ata a matemática, pasando pola historia ou a bioloxía).

A materia organízase en tres bloques que tratan de ofrecer unha panorámica sobre os autores máis relevantes das etapas nas que adoita dividirse a historia da filosofía: Idade Antiga e Idade Media, Idade Moderna e Idade Contemporánea.

Non obstante, a historia da filosofía non pode entenderse como unha selección illada de sistemas filosóficos, debido a que cada autor ou autora está sempre en diálogo tanto coa súa propia época como coas propostas que xurdiron en anteriores etapas da historia da filosofía. De aí que a materia se desenvolva tamén nun segundo nivel de afondamento, a través da presentación dos principais filósofos e filósofas e das correntes de pensamento que predominan no contexto no que xorden as ideas de cada autor ou autora.

A situación no contexto filosófico debe ser suficiente para alcanzar un coñecemento amplo da diversidade de ideas de cada época e debe presentarse en relación coa filosofía do filósofo ou da filósofa estudado; polo tanto, é interesante destacar aquelas cuestións e polémicas que poidan aclarar o seu pensamento, mostrando tamén os principais problemas filosóficos que se dan na mesma época.

SECUENCIACIÓN POR UNIDADES

BLOQUE 1: IDADE ANTIGA E IDADE MEDIA

Unidade 1: Introducción á filosofía antiga e medieval

O nacemento da filosofía en Grecia

Os grandes sistemas da filosofía grega e romana

Cristianismo e filosofía

Unidade 2: Platón

A metafísica dualista

O coñecemento e a realidade

O ser humano: ética e educación

A política

Unidade 3: Aristóteles

A lóxica

Os principios do coñecer

A metafísica

Física e psicoloxía

Ética e política

Unidade 4: Agostiño de Hipona

Crer para comprender

O descubrimento da verdade

O mal, o ser humano e a historia

Unidade 5: Tomé de Aquino

Fe e razón

Metafísica e teoría do coñecemento

Psicoloxía, ética e política

Unidade 6: Guillerme de Ockham

O horizonte dun pensamento novo

Coñecemento e linguaxe

Psicoloxía, ética e política

BLOQUE 2: IDADE MODERNA

Unidade 7: Introducción á filosofía moderna

Renacemento e Modernidade

O racionalismo

O empirismo

A Ilustración

Unidade 8: Maquiavelo

O Renacemento: contexto histórico

A nova ciencia política

República e virtude: a política de Maquiavelo

Unidade 9: Descartes

O nacemento do racionalismo

A dúbida metódica e o cogito

O ser humano, a liberdade e a moral

Unidade 10: Locke e Hume

O empirismo de Locke

Fenomenismo e escepticismo en Hume

A moral e a política en Locke e en Hume

Unidade 11: Rousseau

Rousseau e a Ilustración francesa

A crítica de Rousseau á civilización

O proxecto social e político de Rousseau

Unidade 12: Kant

O xiro copernicano kantiano

A teoría do coñecemento: que podo saber?

Filosofía práctica: a ética formal de Kant

A filosofía da relixión e da historia

BLOQUE 3: IDADE CONTEMPORÁNEA

Unidade 13: Introducción á filosofía contemporánea

A filosofía no século XIX

A filosofía no século XX

Últimas tendencias

Unidade 14: Marx

A novidade filosófica do marxismo

A estrutura material da sociedade

A alienación e as súas clases

Historia e revolución

Unidade 15: Nietzsche

O nihilismo

A crítica á cultura occidental

A razón, o coñecemento e a verdade

O superhome e o eterno retorno

Unidade 16: Ortega e a filosofía española

Entre política e filosofía

Vida e cultura: o tema do noso tempo

«Eu son eu e a miña circunstancia»

O criticismo antirracionalista de Unamuno

María Zambrano: filosofía e poesía

Unidade 17: Habermas

A desconexión tradicional entre teoría e praxe

Os intereses do coñecemento

A sociedade ideal da comunicación

Unidade 18: A posmodernidade

O debate entre Modernidade e posmodernidade

Derrida: a deconstrución da metafísica

Vattimo: un pensamento máis alá da metafísica

<p>4 Contidos das unidades/Criterios de avaliación/Estándares de aprendizaxe avaliabiles/Competencias clave/Temporalización</p>
--

Unidad 1: Introducción á filosofía antiga e medieval

Descrición da unidade

Esta primeira unidade é unha introdución ao pensamento antigo e medieval. En tanto que unidade introdutoria, ademais dun texto de presentación, componse dun eixe cronolóxico e de tres grandes epígrafes con contidos teóricos que serven para contextualizar a filosofía dos principais autores do período en cuestión.

Texto de presentación: A orixe da racionalidade en Grecia

Este texto de Jean-Pierre Vernant analiza a achega da racionalidade na antiga Grecia á historia do pensamento. Segundo Vernant, a aparición da cidade-estado, e do espazo público, implica unha transformación non só no nivel económico e político, senón tamén en canto ás formas de pensamento.

Contido teórico da unidade

Os contidos temáticos desta unidade distribúense en tres grandes apartados teóricos:

- 1. O nacemento da filosofía en Grecia.*
- 2. Os grandes sistemas da filosofía grega e romana.*
- 3. Cristianismo e filosofía.*

O primeiro apartado está dedicado á filosofía presocrática, e preséntase a aparición da filosofía a partir da reflexión sobre os mitos. Trátase tamén de expoñer as primeiras teorías sobre a natureza e a evolución da filosofía presocrática desde os pensadores xonios ata os atomistas e os pitagóricos, pasando por Parménides e Heráclito. No segundo apartado, introdúcense os autores clásicos do pensamento grego: Sócrates, Platón e Aristóteles. Contextualízase o pensamento platónico en referencia aos sofistas e ademais preséntanse as escolas do pensamento helenístico e romano (estoicismo, escepticismo, hedonismo, neoplatonismo) e un breve esbozo da ciencia alexandrina. Por último, o terceiro apartado da unidade aborda a relación entre cristianismo e filosofía na Idade Media. Este apartado mostra como se produciu a síntese da filosofía grega e a relixión cristiá nos Pais da Igrexa, a formación da escolástica, os seus períodos e as principais correntes da filosofía medieval, un de cuxos temas foi o problema dos universais, ao que se lle dedica o último apartado.

2. TEMPORALIZACIÓN

3.ª e 4.ª semanas de setembro.

3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Comprender o nacemento da filosofía na antiga Grecia e o seu desenvolvemento na Idade Media.
- Entender as principais correntes do pensamento antigo e medieval.
- Apreciar as contribucións principais do pensamento antigo e medieval á historia da filosofía.
- Presentar e introducir as ideas centrais das principais correntes do pensamento antigo e medieval.

4. CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
- O nacemento da filosofía en Grecia. O comezo da filosofía grega. A evolución da filosofía presocrática.	1. Coñecer a orixe da filosofía en Grecia e relacionalo coa filosofía presocrática, e o xiro antropolóxico de Sócrates e dos sofistas.	1.1. Explica e comprende as principais etapas de formación da filosofía na antiga Grecia.	CCL, CAA, CSIEE
- Os grandes sistemas da filosofía grega e romana. Os sofistas e Sócrates. Platón e Aristóteles. A filosofía durante o helenismo e o imperio romano.	2. Coñecer as distintas escolas éticas xurdidas no helenismo como o epicureísmo, o estoicismo e o escepticismo, examinando as súas concepcións morais e o ideal do sabio.	2.1. Describe as respostas das doutrinas éticas helenísticas.	CMCT, CCEC, CD
- Cristianismo e filosofía.			

<i>Coñecemento intuitivo e coñecemento abstracto. A función significativa do universal. A teoría da suposición.</i>	<i>3. Recoñecer a repercusión dos grandes científicos helenísticos como Arquímedes, Euclides, Eratóstenes, Hiparco, Galeno ou Apolonio, entre outros, apreciando a grande importancia para occidente da Biblioteca de Alexandría.</i>	<i>3.1. Identifica algúns dos grandes logros da ciencia alexandrina.</i>	CMCT, CCEC, CD
	<i>4. Explicar a orixe do pensamento cristián e o seu encontro coa filosofía.</i>	<i>4.1. Explica o encontro da filosofía e a relixión cristiá nas súas orixes.</i>	CCEC, CSC, CCL

Unidad 2 Platón

Descrición da unidade

Esta segunda unidade trata da filosofía de Platón, e supón a primeira unidade sobre un autor do temario. Nela encontramos unha actividade introdutoria, e logo unha presentación biográfica de Platón. O contido teórico estrutúrase en catro epígrafes coas súas respectivas actividades. A unidade conclúe cunha batería de textos para comentar.

Actividade inicial: A filosofía como ciencia política

O primeiro texto que afrontan os alumnos e as alumnas é un fragmento da Carta VII de Platón, no que argumenta a idea de que todos os Estados están mal gobernados. O texto arranca coa exposición do caso de Sócrates, e de aquí segue a argumentación sobre a teoría do filósofo-rei. En definitiva, filosofía e política estarían intimamente ligadas.

Contido teórico da unidade

O contido curricular desta unidade está dividido en cinco apartados, sendo o primeiro unha introdución biográfica ao autor (os apartados de contido teórico están subdivididos á súa vez en diversas epígrafes):

Introdución: Platón. Vida e obra.

- 1. A metafísica dualista.*
- 2. O coñecemento e a realidade.*
- 3. O ser humano: ética e educación.*
- 4. A política.*

No primeiro apartado introdúcense as diversas formas de dualismo que articulan a filosofía platónica: o dualismo epistemolóxico, o dualismo ontolóxico e o antropolóxico. No segundo afóndase na metafísica platónica, con especial atención á teoría das ideas. No terceiro preséntase a ética platónica, herdeira do intelectualismo socrático, a súa psicoloxía e a teoría da educación, oposta á sofística. Por último, o cuarto apartado está dedicado á filosofía política de Platón, especialmente a teoría política do filósofo-rei e a visión da sociedade segundo Platón.

Textos complementarios

Neste apartado preséntanse catro textos que tratan de complementar e desenvolver algúns dos puntos estudados. Nesta unidade, os textos están dedicados ás seguintes cuestións: 1) a crítica aos sofistas, 2) a teoría da reminiscencia, 3) a autocrítica platónica á teoría das ideas e 4) a filosofía política de Platón (o filósofo-rei).

No libro dixital pódense atopar dous apartados máis: «Unha obra, unha cuestión», un tratamento pormenorizado do mito da caverna, e «Suxestións para un debate», unha reflexión para motivar a argumentación reflexiva sobre a política e sobre a democracia actuais.

2. TEMPORALIZACIÓN

1.ª e 2.ª semanas de outubro.

3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- *Introdución á filosofía clásica grega, os seus problemas e a súa terminoloxía.*
- *Comprender as principais teorías da filosofía platónica.*
- *Entender a contribución da filosofía platónica á historia do pensamento occidental.*
- *Ser capaz de reflexionar criticamente sobre as implicacións e os supostos da filosofía de Platón*

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Cráterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábles	CC
- <i>Introdución. Platón: Vida e obra.</i> - <i>Ametafísicadualista.</i> <i>Explicación do dualismo nas súas versións epistemolóxica, ontolóxica e antropolóxica.</i> - <i>Ocoñecementoe arealidade.</i> <i>Exposición da</i>	1. Coñecer a orixe da filosofía en Grecia e comprender o primeiro gran sistema filosófico, o idealismo de Platón.	1.1. Utiliza conceptos de Platón, como idea, mundo sensible, mundo intelixible, ben, razón, doxa, episteme, universal, absoluto, dualismo, reminiscencia, transmigración, mimesis, methexis, virtude e xustiza, entre outros, aplicándoos con rigor.	CCL, CAA

<p>teoría das ideas, da ontoloxía xerarquizada de Platón, os problemas da teoría das ideas, as formas de coñecemento, a teoría da reminiscencia e os símiles da liña e da caverna.</p> <p>- O ser humano: ética e educación. Presentación da psicoloxía e da antropoloxía de Platón. Intelectualismo ético e virtudes da alma. Teoría da educación e etapas educativas.</p> <p>- A política. Explicación dos principios básicos da filosofía política de Platón: teoría do filósofo-gobernante, clases e funcións sociais, teoría da xustiza e formas de goberno.</p>	<p>2. Analizar a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude.</p>	<p>2.1. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Platón, analizando a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude.</p>	<p>CCL, CMCT, CD</p>
	<p>3. Relacionar a Platón coa filosofía presocrática e o xiro antropolóxico de Sócrates e os sofistas, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Grecia antiga e apreciando criticamente o seu discurso.</p>	<p>3.1. Distingue as respostas da corrente presocrática en relación coa orixe do cosmos, os conceptos fundamentais da dialéctica de Sócrates e o convencionalismo democrático e o relativismo moral dos sofistas, identificando os problemas da filosofía antiga e relacionándoas coas solucións achegadas por Platón.</p>	<p>CCL, CCEC, CSC</p>
		<p>3.2. Respecta o esforzo da filosofía de Platón por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Grecia antiga, valorando o diálogo como método filosófico, o nacemento das utopías sociais, o sentido do gobernante-filósofo ou a súa defensa da inclusión das mulleres na educación.</p>	<p>CSC, CSIEE</p>

Unidade 3 Aristóteles

Descrición da unidade

Esta unidade trata de ofrecer unha visión xeral da filosofía de Aristóteles. Nela encontramos unha actividade introdutoria, e logo unha presentación biográfica. O contido teórico estrutúrase en cinco epígrafes coas súas respectivas actividades. A unidade conclúe cunha batería de textos para comentar.

Actividade inicial: O desexo de saber

A actividade inicial coa que arranca a unidade é o texto inicial da Metafísica de Aristóteles, no que se expón a curiosidade do ser humano polo coñecemento e se diferencia este do resto de animais. A relación entre a experiencia e a teoría é o eixe sobre o que xira o tema deste fragmento.

Contido teórico da unidade

O contido curricular desta unidade está dividido en seis apartados, sendo o primeiro unha introdución biográfica ao autor (os apartados de contido teórico están subdivididos, á súa vez, en diversas epígrafes):

Introdución: Aristóteles. Vida e obra.

- 1. A lóxica.*
- 2. Os principios do coñecer.*
- 3. A metafísica.*
- 4. Física e psicoloxía.*
- 5. Ética e política.*

No primeiro apartado, preséntanse os principios da lóxica siloxística aristotélica, así como os modos de razoamento. Ademais, introdúcense algunhas críticas á filosofía platónica. No segundo apartado, introdúcense os principais aspectos da teoría do coñecemento de Aristóteles, como os principios de identidade, non contradición e razón suficiente ou as categorías. No terceiro apartado, afóndase na metafísica aristotélica: explícase a noción de substancia, a teoría das causas e o hilemorfismo, entre outros aspectos. No cuarto apartado, explícanse as ideas centrais da física aristotélica (o movemento e a orde do universo) e da psicoloxía (facultades da alma). Finalmente, no quinto apartado explícase a ética eudemonista de Aristóteles e a súa filosofía política, en especial, a súa teoría das formas de goberno.

Textos complementarios

Neste apartado da unidade preséntanse catro textos que tratan de complementar e desenvolver algúns dos puntos estudados. Nesta unidade os textos están dedicados ás seguintes cuestións: 1) a crítica aristotélica a Platón, 2) a teoría das categorías, 3) a prudencia na ética aristotélica e 4) as formas de goberno.

No libro dixital pódense encontrar dous apartados máis: «Unha obra, unha cuestión», no que se analiza a teoría aristotélica da felicidade, e «Suxestións para un debate», onde se formula o problema da organización política por natureza no ser humano, segundo Aristóteles.

2. TEMPORALIZACIÓN

3.ª e 4.ª semanas de outubro.

3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Comparación da filosofía aristotélica coa de Platón.
- Comprender as principais teorías da filosofía aristotélica.
- Entender a contribución da filosofía de Aristóteles á historia do pensamento occidental, particularmente para o pensamento medieval.
- Ser capaz de reflexionar criticamente sobre as implicacións e os supostos da filosofía de Aristóteles.

4. CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none">- <i>Introdución: Aristóteles. Vida e obra.</i>- <i>A lóxica. Exposición dos principios da lóxica aristotélica, as formas de razoamento e as principais críticas á filosofía de Platón.</i>	<i>1. Entender o sistema físico teleolóxico de Aristóteles.</i>	<i>1.1. Utiliza con rigor conceptos do marco do pensamento de Aristóteles, como substancia, ciencia, metafísica, materia, forma, potencia, acto, causa, efecto, teleoloxía, lugar natural, indución, dedución, abstracción, alma, monismo, felicidade e virtude entre outros.</i>	CCL, CAA

<p>- Os principios do coñecer. Presentación dos principios da epistemoloxía aristotélica. Resumo da teoría das categorías e a abstracción</p> <p>- A metafísica. Introducción á noción de substancia, á teoría das causas e ao hilemorfismo.</p> <p>- Física e psicoloxía. Teoría do movemento e orde do universo. Psicoloxía: partes da alma e teoría do entendemento.</p> <p>- Ética e política. Eudemonismo, teoría das virtudes e filosofía política: análise das formas de goberno.</p>	2. Examinar a súa concepción da metafísica e a teoría do coñecemento.	2.1. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Aristóteles, examinando a súa concepción da metafísica e a física, o coñecemento, a ética eudemonística e a política, comparándoas coas teorías de Platón.	CCL, CMCT, CD
	3. Relacionar a filosofía de Aristóteles co pensamento de Platón, a física de Demócrito, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Grecia Antiga e apreciando criticamente o seu discurso.	3.1. Describe as respostas da física de Demócrito, identificando os problemas da filosofía antiga e relacionándoas coas solucións achegadas por Aristóteles.	CCL, CCEC, CSC
	4. Comprender a ética eudemonista e a política de Aristóteles.	4.1. Valora o esforzo da filosofía de Aristóteles por contribuír ao desenvolvemento do pensamento occidental, valorando positivamente a formulación científica das cuestións.	CSC, CSIEE

Unidade 4: Agostiño de Hipona

Descrición da unidade

Esta unidade temática ocúpase da filosofía de Agostiño de Hipona. De acordo coa estrutura xeral, encontramos unha actividade inicial, unha introdución biográfica ao autor e un desenvolvemento dos principais eixes temáticos. Como nos outros casos, a unidade conclúe cunha batería de textos para comentar.

Actividade inicial: Que é o verdadeiro?

O texto que abre esta unidade trata da concepción da verdade que sostén Agostiño de Hipona. Trátase dun fragmento dos Soliloquios, no que Santo Agostiño considera a súa visión da verdade como aquilo que se corresponde co que é e o que parece.

Contido teórico da unidade

Os contidos temáticos desta unidade distribúense en catro apartados, sendo o primeiro unha introdución biográfica ao autor (os apartados de contido teórico están subdivididos, á súa vez, en diversas epígrafes):

Introdución: Agostiño de Hipona. Vida e obra.

- 1. Crer para comprender.*
- 2. O descubrimento da verdade.*
- 3. O mal, o ser humano e a historia.*

No primeiro apartado, introdúcese a recepción cristiá do platonismo, que se plasma na teoloxía e na filosofía de Agostiño de Hipona; ademais, explícase a relación entre ciencia e sabedoría, e os tipos de coñecemento. No segundo, móstrase a crítica de Agostiño de Hipona ao escepticismo, a busca da verdade, e exponse o principio da autoconciencia como pilar básico do seu pensamento; por último, explícase a noción de iluminación. No terceiro e último apartado, o principal tema é a liberdade humana e o problema do mal. Ademais, explícase a visión da historia e da política a partir da teoría agustiniana sobre a cidade de Deus.

Textos complementarios

Neste apartado da unidade preséntanse catro textos que tratan de complementar e desenvolver algúns dos puntos estudados. Nesta unidade os textos están dedicados ás

seguintes cuestións: 1) o obxecto da filosofía, 2) o rexeitamento da mentira, 3) a felicidade como posesión do sumo ben e 4) a eternidade.

No libro dixital pódense atopar dous apartados máis: «Unha obra, unha cuestión», no que se analiza a visión do tempo de Agostiño de Hipona, e «Suxestións para un debate», que abre a cuestión de se o Estado é un instrumento de liberación ou de dominación, a partir dun texto de La cidade de Deus.

2. TEMPORALIZACIÓN

1.ª e 2.ª semanas de novembro.

3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- *Análise da relación entre a filosofía grega e o cristianismo.*
- *Comprender as principais teorías da filosofía de Agostiño de Hipona.*
- *Entender a contribución da filosofía de Agostiño de Hipona á historia do pensamento occidental, particularmente para o pensamento medieval.*
- *Ser capaz de reflexionar criticamente sobre os principios e os supostos do pensamento de Agostiño de Hipona.*

4. CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
- <i>Introdución: Agostiño de Hipona. Vida e obra.</i>	1. <i>Explicar a orixe do pensamento cristián e o seu encontro coa filosofía.</i>	1.1. <i>Explica o encontro da filosofía e a relixión cristiá nas súas orixes, a través das teses centrais do pensamento de Agostiño de Hipona.</i>	CSC, CSIEE, CCEC
- <i>Crer para comprender. Platonismo e cristianismo. Filosofía, ciencia e sabedoría. Tipos de coñecemento.</i>	2. <i>Entender a teoría agustiniana da verdade e o coñecemento interior.</i>	2.1. <i>Entende a teoría agustiana da verdade e o coñecemento interior.</i>	CCL, CAA
- <i>O descubrimento da verdade. A refutación do</i>			

<i>escepticismo. O principio da autoconciencia. A teoría da iluminación.</i> <i>- O mal, o ser humano e a historia. A creación do mundo e do ser humano. A liberdade e o mal. A historia e a dialéctica das dúas cidades.</i>	<i>3. Comprender a defensa da liberdade en Agostiño de Hipona.</i>	<i>3.1. Comprende a defensa da liberdade en Agostiño de Hipona.</i>	CAA, CSC
	<i>4. Explicar a visión do mal e da historia en Agostiño de Hipona.</i>	<i>4.1. Explica a visión do mal e da historia en Agostiño de Hipona.</i>	CSC, CCEC

Unidade 5 Tomé de Aquino

Descrición da unidade

Esta unidade trata da filosofía de Tomé de Aquino. Seguindo o esquema expositivo, nesta unidade abórdanse os principais temas da filosofía tomista. Así pois, encontramos unha actividade inicial, unha introdución biográfica ao autor e un desenvolvemento dos aspectos centrais do seu pensamento. Como nos outros casos, a unidade conclúe cunha batería de textos para comentar.

Actividade inicial: O ser humano, un ser libre

As primeiras actividades da unidade tratan sobre un texto no que Tomé de Aquino aborda o problema da liberdade humana. Segundo o texto, a liberdade humana baséase na capacidade de xuízo e no coñecemento, aspecto que diferenciaría o ser humano do resto de animais. Polo tanto, a liberdade ten a súa raíz na racionalidade.

Contido teórico da unidade

Os contidos temáticos desta unidade distribúense en catro apartados, sendo o primeiro unha introdución biográfica ao autor (os apartados de contido teórico están subdivididos á súa vez en diversas epígrafes):

Introdución: Tomé de Aquino. Vida e obra.

- 1. Fe e razón.*
- 2. Metafísica e teoría do coñecemento.*
- 3. Psicoloxía, ética e política.*

O primeiro apartado teórico ofrece unha exposición sobre a relación entre fe e razón, a xestación do aristotelismo cristián e a articulación entre filosofía e teoloxía na escolástica. No segundo apartado, trátase da diferenza entre esencia e existencia, as vías de demostración da existencia de Deus, a abstracción e a concepción da verdade como adecuación. Por último, o terceiro apartado da unidade expón a teoría da alma e a relación co corpo, a ética da felicidade, a lei moral e a lei positiva.

Textos complementarios

Neste apartado da unidade preséntanse catro textos que tratan de complementar e desenvolver algúns dos puntos estudados. Nesta unidade os textos están dedicados ás seguintes cuestións: 1) a primacía da fe, 2) a identificación en Deus de esencia e existencia, 3) o coñecemento do particular e do universal e 4) o primeiro principio da razón práctica.

No libro dixital pódense atopar dous apartados máis: «Unha obra, unha cuestión», no que se afonda na natureza da alma, segundo Tomé de Aquino, e «Suxestións para un debate», apartado no que se cuestiona a relación entre materia e espírito.

2. TEMPORALIZACIÓN

3.ª e 4.ª semanas de novembro.

3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Comprender a formación do pensamento medieval e a influencia aristotélica.
- Entender os principais eixes do pensamento de Tomé de Aquino.
- Apreciar a contribución da filosofía de Tomé de Aquino á historia do pensamento occidental, particularmente para o pensamento medieval.
- Ser capaz de reflexionar criticamente sobre os principios e os supostos do pensamento de Tomé de Aquino.

4. CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none">- Introducción: Tomé de Aquino. Vida e obra.- Fe e razón. O aristotelismo cristián. Filosofía, e teoloxía.- Metafísica e teoría do		1. Coñecer a síntese de Tomé de Aquino, relacionándoo co agustinismo, a filosofía árabe e xudía e o nominalismo, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da	1.1. Define conceptos de Tomé de Aquino, como razón, fe, verdade, Deus, esencia, existencia, creación, inmortalidade, lei natural, lei positiva e precepto, entre outros, aplicándoos con rigor.

<p>coñecemento. Deus e o mundo: esencia e existencia. A analoxía do ser. Demostración da existencia de Deus. A abstracción. Verdade como adecuación.</p> <p>- Psicoloxía, ética e política. O ser humano. A felicidade. A lei moral e a lei positiva.</p>	<p>Idade Media.</p>	<p>1.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Tomé de Aquino, distinguindo a relación entre fe e razón, as vías de demostración da existencia de Deus e a lei moral, comparándoas coas teorías da filosofía antiga.</p>
		<p>1.3. Discrimina as respostas do agustinismo, a filosofía árabe e xudía e o nominalismo, identificando os problemas da filosofía medieval e relacionándoas coas solucións achegadas por Tomé de Aquino.</p>
		<p>1.4. Valora o esforzo da filosofía de Tomé de Aquino por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Media, xulgando positivamente a universalidade da lei moral.</p>

Unidade 6 Guillaume de Ockham

Descrición da unidade

Esta sexta unidade aborda os principais aspectos da filosofía de Guillaume de Ockham. Ademais da actividade inicial e a introdución biográfica, ofrécese tres epígrafes coa contextualización da filosofía nominalista, a teoría do coñecemento e do significado, así como a psicoloxía, a ética e a crítica do poder político que formula Ockham. Ao final da unidade, preséntanse algúns textos complementarios para comentar e reforzar o aprendido.

Actividade inicial: Coñecemento e experiencia

Esta actividade fórmase a partir dun texto no que Ockham analiza a relación entre a experiencia sensible e a formación do coñecemento. Neste fragmento, Ockham comenta a tese aristotélica sobre a orixe do coñecemento sensible e presenta a tese da falibilidade do coñecemento intelixible.

Contido teórico da unidade

Os contidos temáticos desta unidade distribúense en catro apartados, sendo o primeiro unha introdución biográfica ao autor (os apartados de contido teórico están subdivididos, á súa vez, en diversas epígrafes):

Introdución: Guillaume de Ockham. Vida e obra.

- 1. O horizonte dun pensamento novo.*
- 2. Coñecemento e linguaxe.*
- 3. Psicoloxía, ética e política.*

O primeiro apartado do contido desta unidade presenta a contraposición entre o nominalismo e o tomismo, e insítese nos principios da epistemoloxía de Ockham, quen reivindica a experiencia e a observación. No segundo apartado, exponse a diferenza entre coñecemento intuitivo e abstracto, a teoría do significado e a da suposición. Por último, o terceiro apartado do tema expón a teoría antropolóxica de Ockham, a súa noción de liberdade e a crítica ao poder político do papado.

Textos complementarios

Neste apartado da unidade preséntanse catro textos que tratan de complementar e desenvolver algúns dos puntos estudados. Nesta unidade os textos están dedicados ás seguintes cuestións: 1) as palabras e os conceptos, 2) o funcionamento da «suposición», 3) o principio da omnipotencia divina e 4) a orixe do poder lexislativo.

No libro dixital pódense atopar dous apartados máis: «Unha obra, unha cuestión», no que se afonda na natureza dos conceptos, segundo Ockham, e «Suxestións para un debate», apartado no que se cuestiona a relación entre experiencia e teoría.

2. TEMPORALIZACIÓN 1.ª e 2.ª semanas de decembro.

3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Comprender a polémica sobre o nominalismo no pensamento medieval.
- Entender os principais aspectos do pensamento de Guillermo de Ockham.
- Apreciar a contribución da filosofía de Guillermo de Ockham á historia do pensamento occidental, particularmente para o pensamento medieval.
- Ser capaz de reflexionar criticamente sobre os principios e os supostos do pensamento de Guillermo de Ockham.

4. CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<p>- <i>Introdución: Guillermo de Ockham. Vida e obra.</i></p> <p>- <i>O horizonte dun pensamento novo.</i></p> <p><i>Nominalismo e tomismo. A reivindicación da experiencia e a observación.</i></p> <p>- <i>Coñecemento e linguaxe. Coñecemento intuitivo e coñecemento abstracto. A función significativa do universal. A teoría da suposición.</i></p> <p>- <i>Psicoloxía, ética e política. A natureza do ser humano. A</i></p>	<p>1. Coñecer algunha das teorías centrais do pensamento de Guillermo de Ockham, cuxa reflexión crítica supuxo a separación razón-fe, a independencia da Filosofía e o novo impulso para a ciencia.</p>	1.1. Coñece as teses centrais do nominalismo de Guillermo de Ockham e a súa importancia para a entrada na Modernidade.	CAA, CSC, CCEC
		1.2. Entende a relación entre o tomismo e o nominalismo e o xiro de Ockham cara á experiencia e a observación.	CCL, CMCT
		1.3. Coñece a interpretación dos universais e a teoría da suposición de Ockham.	CCL, CMCT
		1.4. Afonda na concepción do ser humano de Ockham e no seu pensamento político.	CSC, CCEC

doutrina moral. O pensamento político.			
--	--	--	--

Unidade 7: Introducción á filosofía moderna

Descrición da unidade

Esta unidade é unha introdución ao pensamento moderno. En tanto que unidade introdutoria, ademais dun texto de presentación, componse dun eixe cronolóxico de presentación, e de catro grandes epígrafes con contidos teóricos que serven para contextualizar a filosofía dos principais autores do período en cuestión.

Texto de presentación: O proceder científico

Co texto de Newton inténtase introducir o alumnado na reflexión sobre o método científico na época moderna. Newton expón o sentido de varios conceptos relacionados coa ciencia, como son síntese, indución e análise, e a necesaria referencia á experiencia.

Contido teórico da unidade

Os contidos temáticos desta unidade distribúense en catro grandes apartados teóricos:

- 1. Renacemento e Modernidade.*
- 2. O racionalismo.*
- 3. O empirismo.*
- 4. A Ilustración.*

O primeiro apartado está dedicado á filosofía renacentista, especialmente ao humanismo. Tamén se explica a relevancia do protestantismo para a formación da mentalidade moderna e os principais fitos e representantes da revolución científica. O segundo apartado introduce os trazos xerais do racionalismo, movemento central da filosofía moderna. Pola súa banda, o terceiro apartado céntrase en introducir as principais ideas do empirismo e unha referencia a Francis Bacon e á filosofía política contractualista. Por último, o cuarto apartado céntrase no pensamento da Ilustración e a súa confianza no progreso e na razón. Ademais, ofrécese un breve esbozo sobre o panorama da Ilustración en Francia, Gran Bretaña e Alemaña.

2. TEMPORALIZACIÓN

2.ª semana de xaneiro.

3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Comprender o tránsito da Idade Media á época moderna e a relevancia do Renacemento.
- Entender as principais correntes do pensamento moderno.
- Apreciar as contribucións principais do pensamento moderno á historia da filosofía.
- Presentar e introducir as ideas centrais das principais correntes do pensamento moderno e ilustrado.

4. CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none">- Renacemento e Modernidade. Da Idade Media ao Renacemento. O humanismo. Antropocentrismo e naturalismo. A Reforma protestante. A revolución científica.- O racionalismo. Principais ideas do racionalismo. Racionalismo e matemáticas. O coñecemento e o método.- O empirismo. Características fundamentais do empirismo. Empirismo e racionalismo. A reflexión sobre o método en Francis Bacon. O pensamento		1. Comprender a importancia do xiro do pensamento occidental que anticipa a Modernidade, dado no Renacemento, valorando o novo humanismo, o antropocentrismo que enxalza a dignitas hominis, a investigación dos prexuízos do coñecemento por Francis Bacon, e as implicacións da revolución científica.	1.1. Comprende a importancia intelectual do xiro de pensamento dado no Renacemento.
		2. Entender as características da corrente racionalista.	2.1. Coñece e explica as ideas centrais do racionalismo.
		3. Coñecer as características da corrente empirista.	3.1. Coñece e explica as ideas centrais do empirismo.

<p>político dos empiristas.</p> <p>- A Ilustración. A confianza ilimitada na razón. As ideas distintivas do movemento ilustrado. A Ilustración en Europa.</p>	<p>4. Coñecer os principais ideais dos ilustrados.</p>	<p>4.1. Comprende os ideais que impulsaron os ilustrados franceses.</p>
---	--	---

Unidade 8: Maquiavelo

Descrición da unidade

Esta unidade trata da filosofía política de Maquiavelo. En primeiro lugar, preséntase unha actividade inicial baseada nun texto de O príncipe. A continuación, atopamos unha presentación da biografía de Maquiavelo. O contido distribúese en tres apartados teóricos: o contexto do Renacemento, a nova ciencia da política e o nexo entre republicanismo e virtude. Ao final da unidade, preséntanse algúns textos complementarios para comentar e reforzar o aprendido.

Actividade inicial: O fin xustifica os medios?

Esta actividade fórmase a partir dun texto no que Maquiavelo se pregunta polas accións que debe emprender o gobernante e a diferenza entre o discurso e a acción política. A tese central do filósofo florentino é que o gobernante debe coidar a súa imaxe pública e buscar a conservación do Estado, un fin que converte en loable calquera medio que se empregue para logralo.

Contido teórico da unidade

Os contidos temáticos desta unidade distribúense en catro apartados, sendo o primeiro unha introdución biográfica ao autor (os apartados de contido teórico están subdivididos á súa vez en diversas epígrafes):

Introdución: Maquiavelo. Vida e obra.

- 1. O Renacemento: contexto histórico.*
- 2. A nova ciencia política.*
- 3. República e virtude: a política de Maquiavelo.*

O primeiro apartado teórico desta unidade intenta presentar o panorama cultural no que xorde o pensamento de Maquiavelo. Esbózase a articulación entre política e moral no pensamento político do Renacemento e algunhas ideas que Maquiavelo toma dos seus predecesores para construír a súa propia formulación. No segundo apartado, dedicado á ciencia política, expóñense os principios do realismo político de Maquiavelo, a súa visión sobre o ser humano e a súa concepción do tempo e da historia. Por último, a epígrafe sobre republicanismo e virtude está dedicada a explicar a visión sobre a liberdade cívica, as formas de goberno, as vantaxes da república sobre o principado, a relación entre fortuna e virtude, e a función política da relixión.

Textos complementarios

Neste apartado da unidade preséntanse catro textos que tratan de complementar e desenvolver algúns dos puntos estudados. Nesta unidade os textos están dedicados ás seguintes cuestións: 1) as metáforas sobre os animais e a política, 2) o réxime mixto, 3) a virtude do pobo e 4) as milicias cidadás.

No libro dixital pódense encontrar dous apartados máis: «Unha obra, unha cuestión», no que se expón o problema da boa e a mala fortuna na política e «Suxestións para un debate», apartado no que se pregunta sobre os vínculos entre realismo político e moral na filosofía política.

2. TEMPORALIZACIÓN

3.ª semana de xaneiro.

3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Comprender a xestación do pensamento político no Renacemento.
- Entender os principais aspectos do pensamento político de Maquiavelo.
- Apreciar a contribución da filosofía política de Maquiavelo á historia do pensamento político.
- Reflexionar criticamente sobre os principios e os supostos da filosofía política de Maquiavelo.

4. CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
----------	-------------------------	--------------------------------------	----

<ul style="list-style-type: none"> - <i>Introdución: Maquiavelo. Vida e obra.</i> - <i>O Renacemento: contexto histórico. Política e moral. Predecesores do pensamento político de Maquiavelo.</i> - <i>A nova ciencia política. O realismo político. A antropoloxía pesimista de Maquiavelo. A teoría maquiaveliana da historia.</i> - <i>República e virtude: a política de Maquiavelo. O republicanismo: a liberdade cívica. A fortuna e a virtude. A función política da relixión.</i> 	<p>1. Coñecer as teses fundamentais do realismo político de Maquiavelo.</p>	<p>1.1. Comprende a importancia intelectual do xiro no pensamento político do Renacemento.</p>	<p>CCL, CAA, CMCT, CCEC</p>
		<p>1.2. Explica as ideas ético-políticas fundamentais de Maquiavelo, e compáraas cos sistemas ético-políticos anteriores.</p>	<p>CCL, CAA, CCEC, CD, CSC, CSIEE</p>
		<p>1.3. Entende o sentido do realismo político de Maquiavelo e as súas concepcións do ser humano e da historia.</p>	<p>CSC, CCEC</p>
		<p>1.4. Comprende o obxectivo crítico do pensamento político de Maquiavelo e a súa defensa da república.</p>	<p>CSC, CCEC</p>

Unidade 9: Descartes

Descrición da unidade

Nesta unidade abórdase a filosofía de Descartes, o iniciador da teoría moderna do coñecemento. En primeiro lugar, preséntase unha actividade inicial baseada nun texto do Discurso do método. A continuación, encontramos unha presentación da biografía de Descartes. O contido distribúese en tres apartados teóricos: o nacemento do racionalismo, a dúbida metódica e o cogito, e o ser humano, a liberdade e a moral. Para pechar a unidade preséntanse algúns textos complementarios para comentar e reforzar o aprendido.

Actividade inicial: A busca do método

Esta actividade arranca dun texto do final da parte primeira do Discurso do método, no que Descartes explica como se liberou da tutela dos seus preceptores e decide buscar a verdade no «libro do mundo», aínda que finalmente se vexa obrigado a buscar a verdade en si mesmo. Este

fragmento é unha boa mostra da actitude moderna ante o problema do coñecemento e a superación das autoridades tradicionais.

Contido teórico da unidade

Os contidos temáticos desta unidade distribúense en catro apartados, sendo o primeiro unha introdución biográfica ao autor (os apartados de contido teórico están subdivididos á súa vez en diversas epígrafes):

Introdución: Descartes. Vida e obra.

- 1. O nacemento do racionalismo.*
- 2. A dúbida metódica e o cogito.*
- 3. O ser humano, a liberdade e a moral.*

O primeiro apartado teórico desta unidade ofrece unha visión xeral sobre a influencia da ciencia moderna na xestación da filosofía cartesiana e introdúcese a achega do método de Descartes, explicando as súas regras. No segundo apartado, desenvólvense os puntos centrais da fundamentación metafísica do método cartesiano: a dúbida metódica, o cogito, a teoría da substancia, a noción de idea e as demostracións sobre a existencia de Deus como garantía do método cartesiano. Finalmente, o terceiro apartado trata de explicar o dualismo antropolóxico de Descartes, a súa teoría da interacción entre corpo e alma, a teoría da liberdade, a moral cartesiana e a súa concepción sobre as paixóns.

Textos complementarios

Neste apartado da unidade preséntanse catro textos que tratan de complementar e desenvolver algúns dos puntos estudados. Nesta unidade os textos están dedicados ás seguintes cuestións: 1) intuición e dedución, 2) a moral cartesiana, 3) a virtude da xenerosidade e 4) a existencia de Deus.

No libro dixital pódense atopar dous apartados máis: «Unha obra, unha cuestión», no que se trata da relación entre corpo e alma nas Meditacións metafísicas, e «Suxestións para un debate», apartado no que se formula a relación entre a razón e as paixóns na filosofía cartesiana.

2. TEMPORALIZACIÓN

4.ª semana de xaneiro e 1.ª semana de febreiro.

3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Comprender a formación do pensamento moderno e a filosofía cartesiana.
- Entender os principais aspectos do pensamento de Descartes.
- Apreciar a contribución da filosofía de Descartes ao pensamento moderno.
- Reflexionar criticamente sobre os principios e os supostos da filosofía cartesiana.

4. CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<p>- <i>Introdución: Descartes. Vida e obra.</i></p> <p>- <i>O nacemento do racionalismo. A influencia da ciencia moderna. Un método seguro para a ciencia.</i></p> <p>- <i>A dúbida metódica e o cogito. O proceso da dúbida e os seus motivos. A primeira verdade: «Penso, logo existo». A teoría das substancias. As ideas e as súas clases. Argumentos sobre a existencia de Deus.</i></p> <p>- <i>O ser humano, a liberdade e a moral. Alma e corpo: o dualismo antropológico. A</i></p>	<p>1. Entender as características da corrente racionalista afondando no pensamento de Descartes, distinguindo o coñecemento metódico e a súa relación coa realidade, o cogito e o dualismo no ser humano, relacionándoo coa filosofía humanista e o monismo de Spinoza, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna e apreciando criticamente o seu discurso.</p>	1.1. Identifica conceptos do racionalismo cartesiano como razón, certeza, método, dúbida, hipótese, cogito, idea, substancia e subxectivismo entre outros, aplicándoos con rigor.	CCL, CAA
		1.2. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Descartes, analizando o método e a relación entre coñecemento e realidade a partir do cogito e o dualismo en ser humano, comparándoas coas teorías da filosofía antiga e medieval.	CCL, CAA, CMCT, CD

liberdade. A moral e as paixóns.		1.3. Describe as respostas da filosofía humanista sobre a natureza humana e o monismo panteísta de Spinoza, identificando os problemas da filosofía moderna e relacionándoas coas solucións achegadas por Descartes.	CSC, CAA, CMCT
		1.4. Estima o esforzo da filosofía de Descartes por contribuír ao desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna, valorando positivamente a universalidade da razón cartesiana.	CCEC, CSC, CSIEE

Unidade 10: Locke e Hume

Descrición da unidade

Esta unidade introdúcenos na filosofía do empirismo británico, particularmente no pensamento de Locke e de Hume. A actividade inicial consiste nunhas preguntas sobre un texto de Hume no que analiza a idea de causalidade. O contido distribúese en tres apartados teóricos: o empirismo de Locke, o fenomenismo e o escepticismo en Hume, e a moral e a filosofía política de ambos os dous. Para pechar a unidade preséntanse algúns textos complementarios para comentar e reforzar o aprendido.

Actividade inicial: Que é a causalidade?

Este texto presenta unha crítica da idea de causalidade, defendendo que entre a causa e o efecto non hai unha conexión necesaria. A idea dunha conexión necesaria entre causa e efecto deriva da repetición da conxunción entre ambos os dous, é dicir, do hábito. Así pois, esta tese ataca un dos principios básicos do racionalismo filosófico.

Contido teórico da unidade

Os contidos temáticos desta unidade distribúense en catro apartados, sendo o primeiro unha introdución biográfica aos autores (os apartados de contido teórico están subdivididos á súa vez en diversas epígrafes):

Introdución: Locke e Hume. Vida e obra.

1. O empirismo de Locke.
2. Fenomenismo e escepticismo en Hume.
3. A moral e a política en Locke e en Hume.

O primeiro apartado teórico desta unidade presenta as teses centrais do pensamento empirista de Locke: a noción de idea e as súas clases, a crítica e a análise da substancia, e a distinción entre esencia real e esencia nominal. Ademais, trátase do problema da identidade persoal desde a perspectiva de Locke. No segundo apartado, abordamos a filosofía de Hume, especialmente o seu fenomenismo e o seu escepticismo: por exemplo, explícase a distinción entre impresión e idea, as impresións externas e internas, a noción do eu, a crítica da noción de causalidade e a análise da noción de individualidade. Finalmente, o terceiro apartado ocúpase da teoría moral e da filosofía política de ambos os dous filósofos, presentando o utilitarismo moral de Hume, os principios do liberalismo e o contraactualismo en Hume e en Locke, e a defensa da sociedade civil e o liberalismo en Locke.

Textos complementarios

Neste apartado da unidade preséntanse catro textos que tratan de complementar e desenvolver algúns dos puntos estudados. Nesta unidade os textos están dedicados ás seguintes cuestións: 1) esencia nominal e esencia real (Locke), 2) a asociación de ideas (Hume), 3) o Estado liberal (Locke) e 4) o pragmatismo político utilitarista (Hume).

No libro dixital pódense encontrar dous apartados máis: «Unha obra, unha cuestión», no que se analiza o problema da identidade persoal na filosofía de Locke, e «Suxestións para un debate», apartado no que propoñemos a cuestión da orixe das ideas.

2. TEMPORALIZACIÓN

2.ª e 3.ª semanas de febreiro.

3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Comprender a formación do pensamento empirista.
- Entender os principais aspectos da filosofía de Locke e de Hume.
- Apreciar a contribución da filosofía empirista de Locke e de Hume ao pensamento moderno.
- Reflexionar criticamente sobre os principios e os supostos do empirismo.

4. CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<p>- <i>Introdución: Locke e Hume. Vida e obra.</i></p> <p>- <i>O empirismo de Locke. As ideas e as súas clases. A crítica á noción de substancia. Esencia nominal e esencia real. O problema da identidade persoal.</i></p> <p>- <i>Fenomenismo e escepticismo en Hume. Impresións e ideas. O espazo e o tempo. A semellanza. A explicación psicolóxica do eu. A crítica ao principio de causalidade. A negación da identidade persoal.</i></p> <p>- <i>A moral e a política en Locke e en Hume. O utilitarismo de Hume. Liberalismo e contrato social. Sociedade civil e división de poderes en Locke.</i></p>	<p>1. Coñecer as características da corrente empirista afondando no pensamento de Hume, analizando os principios e elementos do coñecemento, respecto á verdade, as críticas á causalidade e a substancia e a defensa do emotivismo moral, relacionándoo co liberalismo político de Locke, identificando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e dos cambios socioculturais da Idade Moderna e valorando criticamente o seu discurso.</p>	<p>1.1. Utiliza conceptos de Hume, como escepticismo, crítica, experiencia, percepción, inmanencia, asociación, impresións, ideas, hábito, contradición, causa, crenza, sentimento, mérito, utilidade, felicidade, contrato social, liberdade e deber, entre outros, usándoos con rigor.</p>	CCL, CAA
		<p>1.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Hume, distinguindo os principios e elementos do coñecemento, respecto á verdade, a crítica á causalidade e á substancia e o emotivismo moral, comparándoas coas teorías da filosofía antiga, medieval e co racionalismo moderno.</p>	CCL, CAA, CMCT, CD
		<p>1.3. Coñece e explica as ideas centrais do liberalismo político de Locke, identificando os problemas da filosofía moderna e relacionándoos coas solucións achegadas por Hume.</p>	CSC, CAA, CCEC

		1.4. Valora o esforzo da filosofía de Hume por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, xulgando positivamente a busca da felicidade colectiva.	CCEC, CSC, CSIEE
--	--	---	------------------------

Unidade 11 Rousseau

Descrición da unidade

Esta unidade ofrece unha visión xeral da filosofía de Rousseau e o seu contexto, facendo fincapé na súa relación co movemento ilustrado. A actividade inicial aborda o tema da educación segundo Rousseau. Ademais da introdución biográfica, esta unidade estrutúrase en tres apartados teóricos: Rousseau e os ilustrados, a crítica da civilización e o proxecto social e político de Rousseau. Para rematar, temos unha batería de textos complementarios para traballar e comentar co alumnado.

Actividade inicial: A boa educación

Este texto expón a visión da educación que sostén Rousseau no Emilio. No texto, define tres tipos de educación: a da natureza, a das cousas e a dos seres humanos. Segundo a conclusión que presenta Rousseau, só aquel en quen coinciden as tres está ben educado, aínda que só a terceira é a que os seres humanos poden dominar e controlar.

Contido teórico da unidade

Os contidos temáticos desta unidade distribúense en catro apartados, sendo o primeiro unha introdución biográfica ao autor (os apartados de contido teórico están subdivididos á súa vez en diversas epígrafes):

Introdución: Rousseau. Vida e obra.

- 1. Rousseau e a Ilustración francesa.*
- 2. A crítica de Rousseau á civilización.*
- 3. O proxecto social e político de Rousseau.*

O primeiro apartado da unidade aborda as relacións de Rousseau coa Ilustración, especialmente con Diderot e D'Alembert. Tamén se analizan os motivos de distanciamento e de ruptura co movemento ilustrado. No segundo apartado, sobre a crítica rousseauiniana á civilización, explícase a noción do estado de natureza fronte ao estado social e os trazos do ser

humano natural. Ademais, ofrécese unha panorámica dos obxectivos da crítica de Rousseau, como ás artes e ás ciencias, e especialmente á desigualdade social. Por último, no terceiro apartado preséntase a filosofía da educación, a teoría da relixión de Rousseau e os principios xerais da súa filosofía política, como a vontade xeral e o contrato social, ademais de relacionalo con outros teóricos da política.

Textos complementarios

Neste apartado da unidade preséntanse catro textos que tratan de complementar e desenvolver algúns dos puntos estudados. Nesta unidade os textos están dedicados ás seguintes cuestións: 1) a moralidade (conciencia ou razón), 2) a voz do pobo, 3) o amor propio e amor de si e 4) a ciencia e a arte.

No libro dixital pódense encontrar dous apartados máis: «Unha obra, unha cuestión», no que se afonda no problema da vontade xeral, e «Suxestións para un debate», onde se contrapón a democracia directa á representativa ou indirecta, a partir das ideas de Rousseau.

2. TEMPORALIZACIÓN

4.ª semana de febreiro.

3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Comprender a xestación da filosofía de Rousseau e a súa relación coa Ilustración.
- Entender os principais aspectos da filosofía de Rousseau.
- Apreciar a contribución da filosofía de Rousseau ao pensamento moderno.
- Reflexionar criticamente sobre os principios e os supostos da formulación de Rousseau.

4. CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
- Introducción: Rousseau.	1. Coñecer os principais ideais	1.1. Comprende os ideais que	CMCT,

<p><i>Vida e obra.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Rousseau e a Ilustración francesa. Enfrontamentos e polémicas cos seus contemporáneos. A ruptura cos ilustrados. - A crítica de Rousseau á civilización. Estado de natureza e estado social. Os obxectivos concretos da crítica de Rousseau. A orixe da desigualdade. - O proxecto social e político de Rousseau. A filosofía da educación: Emilio. A filosofía da relixión: a profesión de fe. A filosofía política. A doutrina sobre o contrato social. A vontade xeral. 	<p><i>dos ilustrados franceses, afondando no pensamento de Rousseau, valorando a importancia do seu pensamento para o xurdimento da democracia mediante unha orde social acorde coa natureza humana.</i></p>	<p><i>impulsaron os ilustrados franceses e explica o sentido e transcendencia do pensamento de Rousseau, desde a súa crítica social ata a defensa do contrato social e a vontade xeral.</i></p>	CAA
		<p>1.2. Comprende a teoría do estado de natureza de Rousseau e a súa crítica á cultura.</p>	CSC, CCEC
		<p>1.3. Entende a concepción da educación de Rousseau e a súa visión da relixión.</p>	CAA, CSC, CCEC
		<p>1.4. Afonda na teoría política de Rousseau, comprendendo os seus conceptos clave de contrato social e vontade xeral.</p>	CSC, CSIEE, CCEC

Unidade 12: Kant

Descrición da unidade

Esta unidade presenta unha panorámica da filosofía de Kant. A unidade arranca cunha actividade sobre un texto que expón a concepción da filosofía segundo Kant. Despois disto, encontramos unha introdución á vida e a obra do filósofo de Königsberg. A unidade divídese en catro apartados: o primeiro sobre o xiro copernicano, o segundo centrado na teoría do coñecemento, o terceiro ocúpase da filosofía práctica e o último trata da antropoloxía, a relixión e a historia. Finalmente, temos catro textos complementarios para analizar e comentar.

Actividade inicial: As preguntas da filosofía

Neste texto das leccións de lóxica, Kant formula as preguntas ás que a filosofía trata de dar resposta. A metafísica, a moral, a filosofía da relixión e a antropoloxía son as principais disciplinas da filosofía. Ademais, no texto aparece a tese kantiana de que non se aprende filosofía, senón a filosofar.

Contido teórico da unidade

Os contidos temáticos desta unidade distribúense en cinco apartados, sendo o primeiro unha introdución biográfica ao autor (os apartados de contido teórico están subdivididos á súa vez en diversas epígrafes):

Introdución: Kant. Vida e obra.

- 1. O xiro copernicano kantiano.*
- 2. A teoría do coñecemento: que podo saber?*
- 3. Filosofía práctica: a ética formal de Kant.*
- 4. A filosofía da relixión e da historia.*

O primeiro apartado da unidade analiza a concepción kantiana do coñecemento fronte á teoría moderna do coñecemento, partindo da crítica ao racionalismo de Wolff, e da síntese de racionalismo e empirismo proposta por Kant. No segundo apartado, inténtase explicar o núcleo da epistemoloxía kantiana: a distinción entre xuízos analíticos e sintéticos, o proceso do coñecemento e as facultades implicadas nel, a diferenciación entre fenómeno e cousa en si, e o papel da dialéctica da razón pura. No terceiro apartado, trátase da ética kantiana, destacando o seu carácter formal e prescriptivo. Explícase a concepción do imperativo categórico, as nocións de autonomía e de heteronomía, e a distinción entre legalidade e moralidade. Por último, o cuarto apartado está centrado en tres disciplinas clave da filosofía kantiana: a filosofía da historia, a filosofía da relixión e a antropoloxía.

Textos complementarios

Neste apartado da unidade preséntanse catro textos que tratan de complementar e desenvolver algúns dos puntos estudados. Nesta unidade os textos están dedicados ás seguintes cuestións: 1) a sensibilidade e o entendemento, 2) a liberdade e lei moral, 3) o uso privado e o uso público da razón e 4) a actitude de Kant ante a Revolución Francesa.

No libro dixital pódense encontrar dous apartados máis: «Unha obra, unha cuestión», no que se explica a noción de progreso na filosofía kantiana, e «Suxestións para un debate», no que se propón a cuestión de se contar a verdade é un deber absoluto ou se é lexítimo utilizar a mentira.

2. TEMPORALIZACIÓN

1.ª e 2.ª semanas de marzo.

3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Comprender a xestación da filosofía de Kant e a súa relación co pensamento moderno.
- Entender os principais aspectos da filosofía teórica e práctica de Kant.
- Apreciar a contribución da filosofía de Kant ao pensamento moderno.
- Reflexionar criticamente sobre os principios e os supostos da formulación de Kant.

4. CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
----------	-------------------------	--------------------------------------	----

<p>- <i>Introdución: Kant. Vida e obra.</i></p> <p>- <i>O xiro copernicano kantiano. A filosofía precrítica de Kant. É posible a metafísica como ciencia?</i></p> <p>- <i>A teoría do coñecemento: que podo saber? Xuízos analíticos e sintéticos: a priori e a posteriori. As facultades e o proceso de coñecemento. A distinción entre fenómeno e nóumeno ou cousa en si. A dialéctica da razón pura.</i></p> <p>- <i>Filosofía práctica: a ética formal de Kant. Aspectos esenciais da ética kantiana. Os imperativos morais: o imperativo categórico. Autonomía e heteronomía morais. Legalidade e moralidade.</i></p> <p>- <i>A filosofía da historia e da relixión. A filosofía da relixión. A filosofía da historia. Antropoloxía filosófica: que é o ser humano?</i></p>	<p>1.1. <i>Comprender o idealismo crítico de Kant, analizando o coñecemento transcendental, a lei moral e a paz perpetua, relacionándoo co racionalismo de Descartes, o empirismo de Hume e a filosofía ilustrada de Rousseau, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna.</i></p>	<p>1.1. <i>Aplica conceptos de Kant, como sensibilidade, entendemento, razón, crítica, transcendental, ciencia, innato, xuízo, a priori, a posteriori, facultade, intuición, categoría, ilusión transcendental, idea, lei, fenómeno, nóumeno, vontade, deber, imperativo, categórico, autonomía, postulado, liberdade, dignidade, persoa, paz e pacto, entre outros, utilizándoos con rigor.</i></p>	<p>CCL, CAA</p>
		<p>1.2. <i>Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Kant, analizando as facultades e os límites do coñecemento, a lei moral e a paz perpetua, comparándoas coas teorías da filosofía antiga, medieval e moderna.</i></p>	<p>CMCT, CD, CSC, CCL</p>
		<p>1.3. <i>Relaciona a teoría política de Rousseau coas solucións achegadas por Kant.</i></p>	<p>CAA, CCEC</p>
		<p>1.4. <i>Respecta o esforzo da filosofía de Kant por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Moderna, valorando positivamente a dignidade e a busca da paz entre as nacións.</i></p>	<p>CSC, CSIEE</p>

Unidade 13: Introducción á filosofía contemporánea

Descrición da unidade

Esta unidade é unha introdución ao pensamento contemporáneo. En tanto que unidade introdutoria, ademais dun texto de presentación, componse dun eixe cronolóxico e de tres grandes apartados con contidos que serven para contextualizar a filosofía dos principais autores do período en cuestión.

Texto de presentación: Contra a filosofía unidimensional

Este texto de Herbert Marcuse serve como introdución ao pensamento contemporáneo. Neste fragmento de O home unidimensional, Marcuse critica o neopositivismo por reducir o alcance e a potencia das alternativas de pensamento ás ideas establecidas.

Contido teórico da unidade

Os contidos temáticos desta unidade distribúense en tres apartados:

- 1. A filosofía no século xix.*
- 2. A filosofía no século xx.*
- 3. Últimas tendencias.*

O primeiro apartado está dedicado ás correntes de pensamento que xorden tras o declive do idealismo hegeliano. O positivismo, o historicismo e o vitalismo son algunhas das correntes filosóficas do século xix que se presentan na unidade. No segundo apartado abórdanse as principais variantes da filosofía do século xx. A filosofía analítica, o neopositivismo lóxico, a fenomenoloxía, o existencialismo ou a Escola de Frankfurt son as correntes introducidas neste apartado. Finalmente, no último apartado expóñense algunhas das tendencias máis recentes da filosofía contemporánea, como a hermenéutica, o estruturalismo ou a ética da responsabilidade de Hans Jonas.

2. TEMPORALIZACIÓN

4.ª semana de marzo.

3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Comprender o tránsito da filosofía da época moderna á filosofía contemporánea durante o século xix.*
- Entender as principais correntes do pensamento contemporáneo.*
- Apreciar as contribucións principais do pensamento contemporáneo á historia da filosofía.*

- *Presentar e introducir as ideas centrais das principais correntes do pensamento contemporáneo.*

4. CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<p>- A filosofía no século XIX. As reaccións ao idealismo hegeliano. O evolucionismo e o positivismo sociais. Historicismo e vitalismo.</p> <p>- A filosofía no século XX. Filosofía analítica e neopositivismo lóxico. Fenomenoloxía e existencialismo. O marxismo e a Escola de Frankfurt.</p> <p>- Últimas tendencias. Desenvolvementos da hermenéutica. Do estruturalismo ao neoe estruturalismo. Tecnoloxía, ética e política. historia</p>	1. Comprender a importancia do xiro do pensamento occidental que supón a filosofía contemporánea dos séculos XIX e XX.	1.1. Comprende a importancia intelectual do pensamento contemporáneo.	CMCT, CCEC, CSC
	2. Entender as reaccións ao pensamento hegeliano, as teorías evolutivas e a relevancia do historicismo e do vitalismo.	2.1. Coñece e explica as ideas centrais das correntes principais do pensamento contemporáneo.	CCL, CAA
	3. Coñecer as características da corrente da filosofía analítica e o neopositivismo lóxico, así como a fenomenoloxía, o existencialismo e o marxismo contemporáneo.	3.1. Distingue as respostas das principais escolas e correntes da filosofía contemporánea aos problemas actuais.	CCL, CAA, CCEC, CD
	4. Coñecer as últimas tendencias da filosofía do século XX e do século XXI.	4.1. Valora o esforzo e analiza criticamente os supostos do pensamento contemporáneo.	CCEC, CSC, CSIEE

Unidade14: Marx

Descrición da unidade

Esta unidade presenta a filosofía materialista de Marx. Como nos outros casos, a unidade arranca cunha actividade baseada nun texto sobre a visión do traballo de Marx. Despois encontramos unha introdución biográfica, e tras ela, os apartados sobre a novidade da filosofía de Marx, a súa concepción da sociedade, o problema da alienación e a súa teoría da historia. Para pechar a unidade ofrecemos catro textos complementarios para analizar.

Actividade inicial: Traballo e autorrealización

Este fragmento corresponde a O capital, e trátase dun texto no que Marx define o concepto de traballo. Esta noción implica non só unha transformación da realidade, senón tamén da propia natureza humana do traballador. Ademais, trata de diferenciar o traballo humano do traballo que poden realizar outros animais e conclúe reafirmando a idea principal: o traballo humano implica a realización dun fin que vai máis alá da vontade do traballador.

Contido teórico da unidade

Os contidos temáticos desta unidade distribúense en cinco apartados, sendo o primeiro unha introdución biográfica ao autor (os apartados de contido teórico están subdivididos á súa vez en diversas epígrafes):

Introdución: Marx. Vida e obra.

- 1. A novidade filosófica do marxismo.*
- 2. A estrutura material da sociedade.*
- 3. A alienación e as súas clases.*
- 4. Historia e revolución.*

O primeiro apartado explora a formación do pensamento de Marx a partir do materialismo e da crítica ao idealismo. En relación con isto, preséntase o obxectivo transformador e emancipador da filosofía de Marx. O segundo apartado está centrado en explicar as nocións de infraestrutura e de superestrutura. No primeiro caso, defínense conceptos como forzas produtivas, relacións de produción, plusvalía, valor de uso e valor de cambio, mentres que no segundo, se explica a función ideolóxica da superestrutura. O terceiro apartado está dedicado a explicar a noción de alienación, o seu proceso e os seus niveis de desenvolvemento, ademais dos seus diversos tipos: alienación económica, social, relixiosa e política. O último apartado céntrase na teoría do materialismo histórico, definido a partir da de materialismo dialéctico. Inténtase expoñer a noción de clase social de Marx e a súa concepción da historia como loita de clases orientada á eliminación de diferenzas entre elas, é dicir, cara a unha sociedade sen clases.

Textos complementarios

Neste apartado da unidade preséntanse catro textos que tratan de complementar e desenvolver algúns dos puntos estudados. Nesta unidade os textos están dedicados ás seguintes cuestións: 1) a produción, 2) a alienación polo traballo, 3) a concepción marxista da historia e 4) o socialismo, a política e a revolución.

No libro dixital pódense encontrar dous apartados máis: «Unha obra, unha cuestión», no que se afonda no tema do fetichismo da mercadoría nel capital, e «Suxestións para un debate», no que se formula o debate da utopía como ideal político ou como un perigo para a política.

2. TEMPORALIZACIÓN

1.ª e 2.ª semanas de abril.

3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Comprender a orixe e o obxectivo da filosofía de Marx e a súa relación co pensamento contemporáneo.
- Entender os principais aspectos da filosofía marxista.
- Apreciar a contribución da filosofía de Marx ao pensamento contemporáneo.
- Reflexionar criticamente sobre os principios e os supostos da formulación de Marx.

4. CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
----------	-------------------------	--------------------------------------	----

<p>- <i>Introdución: Marx. Vida e obra.</i></p> <p>- <i>A novidade filosófica do marxismo. Unha nova versión do materialismo. A transformación do mundo.</i></p> <p>- <i>A estrutura material da sociedade. Infraestrutura e superestrutura. A infraestrutura económica. A superestrutura ideolóxica.</i></p> <p>- <i>A alienación e as súas clases. A noción de alienación. O proceso de alienación. Tipos de alienación.</i></p> <p>- <i>Historia e revolución. Materialismo histórico e materialismo dialéctico. A revolución e a loita de clases. A utopía dunha sociedade sen clases.</i></p>	<p>1. <i>Entender o materialismo histórico de Marx, analizando a teoría do cambio social, a alienación e a crítica ás ideoloxías, relacionándoo co idealismo de Hegel e con Feuerbach, e identificando a influencia de Marx no desenvolvemento das ideas e os cambios sociais da Idade Contemporánea e valorando criticamente o seu discurso.</i></p>	<p>1.1. <i>Identifica conceptos de Marx, como dialéctica, materialismo histórico, praxe, alienación, infraestrutura, superestrutura, forzas produtivas, medios de produción, loita de clases, traballo, plusvalía e humanismo, entre outros, utilizándoos con rigor.</i></p>	<p>CCL, CAA</p>
		<p>1.2. <i>Coñece e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Marx, examinando o materialismo histórico, a crítica ao idealismo, á alienación, á ideoloxía, e a súa visión humanista do individuo.</i></p>	<p>CMCT, CD, CSC, CCL</p>
		<p>1.3. <i>Identifica os problemas da filosofía contemporánea relacionándoos coas solucións achegadas por Marx.</i></p>	<p>CAA, CCEC</p>
		<p>1.4. <i>Valora o esforzo da filosofía de Marx por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, xulgando positivamente a defensa da igualdade social.</i></p>	<p>CSC, CSIEE</p>

Unidade 15: Nietzsche

Descrición da unidade

Esta unidade está dedicada á filosofía de Nietzsche. Seguindo o esquema xeral do libro, a unidade empeza cunha actividade sobre un texto do autor dedicado á noción de verdade en relación coa aparencia. Tras a introdución biográfica, temos catro apartados que tratan de ofrecer unha visión xeneral do pensamento nietzscheano e, para pechar a unidade, temos uns textos complementarios para traballar co alumnado.

Actividade inicial: Verdade e aparencia

Este breve texto está tomado de Máis alá do ben e do mal. Nel, Nietzsche reflexiona sobre a vontade de verdade como un prexuízo moral e formula a posibilidade de que o coñecemento sobre o mundo sexa unha ficción. Sobre esta ficción non cabería a dualidade verdadeiro-falso, senón un conxunto de graos de aparencia. A última idea do texto reivindica a liberdade do filósofo de elevarse por riba das regras da gramática, que delimita o noso pensamento.

Contido teórico da unidade

Os contidos temáticos desta unidade distribúense en cinco apartados, sendo o primeiro unha introdución biográfica ao autor (os apartados de contido teórico están subdivididos á súa vez en diversas epígrafes):

Introdución: Nietzsche. Vida e obra.

- 1. O nihilismo.*
- 2. A crítica á cultura occidental.*
- 3. A razón, o coñecemento e a verdade.*
- 4. O superhome e o eterno retorno.*

O primeiro apartado teórico da unidade intenta explicar o concepto de nihilismo na filosofía de Nietzsche. Para iso, ademais de definilo, distínguense diferentes aspectos deste fenómeno. Tamén se presenta o referente cultural da antiga Grecia como modelo para Nietzsche. No segundo apartado expónse o método xenealóxico e o seu obxectivo: a orixe e os avatares da formación dos valores occidentais. Este método aplícase especialmente na crítica do platonismo e o cristianismo. Ademais, introdúcese a distinción entre moral de señores e moral de escravos. No terceiro apartado abórdase a crítica de Nietzsche ao optimismo racionalista da filosofía occidental. Esta crítica sinala que no fondo do impulso de saber late a vontade de poder e que o coñecemento é interpretación. No último apartado, introdúcese a crítica á noción tradicional de suxeito e explícanse a teoría do superhome e a do eterno retorno, claves do pensamento nietzscheano.

Textos complementarios

Neste apartado da unidade preséntanse catro textos que tratan de complementar e desenvolver algúns dos puntos estudados. Nesta unidade os textos están dedicados ás seguintes cuestións: 1) a morte de Deus, 2) o carácter da conciencia, 3) a crítica ao eu cartesiano e 4) a sociedade dentro do individuo.

No libro dixital pódense atopar dous apartados máis: «Unha obra, unha cuestión», no que se trata do problema da conciencia moral en La xenealoxía da moral, e «Suxestións para un debate», no que se formula un debate sobre o impulso tecnolóxico da actualidade.

2. TEMPORALIZACIÓN

3.ª e 4.ª semanas de abril.

3. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Comprender a orixe e o obxectivo da filosofía de Nietzsche e a súa relación co pensamento contemporáneo.
- Entender os principais aspectos da filosofía de Nietzsche.
- Apreciar a contribución da filosofía de Nietzsche ao pensamento contemporáneo.
- Reflexionar criticamente sobre os principios e os supostos da formulación de Nietzsche.

4. CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none">- Introducción: Nietzsche. Vida e obra.- O nihilismo. «Deus morreu»: as tres vertentes do nihilismo. A cultura grega como cultura da saúde.- A crítica á cultura	1. Comprender o vitalismo de Nietzsche, analizando a crítica á metafísica, á moral, á ciencia e á linguaxe e entendendo a afirmación do superhome como resultado da inversión de valores e a vontade de poder, relacionándoo co vitalismo de Schopenhauer,	1.1. Define conceptos de Nietzsche, como crítica, traxedia, intuición, metáfora, convención, perspectiva, xenealoxía, transvaloración, nihilismo, superhome, vontade de poder e eterno retorno, entre outros, aplicándoos con rigor.	CCL, CAA

<p>occidental. O método xenealóxico. Contra o platonismo e o cristianismo. Moral dos señores e moral dos escravos.</p> <p>- A razón, o coñecemento e a verdade. Un optimismo lóxico infundado. A motivación do coñecemento: a vontade de poder. Coñecer é interpretar.</p> <p>- O superhome e o eterno retorno. O suxeito: unidade ou pluralidade? «Máis alá do ser humano»: o superhome. O eterno retorno.</p>	<p>valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios sociais contemporáneos e axuizando criticamente o seu discurso.</p>	<p>1.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Nietzsche, considerando a crítica á metafísica, a moral, a ciencia, a verdade como metáfora e a afirmación do superhome como resultado do investimento de valores e a vontade de poder, comparándoas coas teorías da filosofía antiga, medieval, moderna e contemporánea.</p>	<p>CMCT, CD, CSC, CCL</p>
		<p>1.3. Distingue as respostas de Schopenhauer na súa afirmación da vontade, identificando os problemas da filosofía contemporánea e relacionándoas coas solucións achegadas por Nietzsche.</p>	<p>CAA, CCEC</p>
		<p>1.4. Estima o esforzo da filosofía de Nietzsche por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, valorando positivamente a defensa da verdade e da liberdade.</p>	<p>CSC, SIEE</p>

IMPORTANTE: Sistema de avaliación para todas as materias de Bacharelato: Filosofía, Historia da Filosofía e Psicoloxía

1) O sistema de avaliación será continuo.

- Haberá 3 avaliacións parciais + unha Avaliación Final+ unha Avaliación Final Extraordinaria.
- alumnado que non supere algunha materia, logo da avaliación final ordinaria terá dereito a realizar unha proba extraordinaria nas datas

que determinen na norma que establece o calendario escolar para cada curso.

- c) A Terceira Avaliación coincidirá no tempo coa Avaliación Final Ordinaria.*
- 2) En 1º de Bacharelato o período abranguido entre a terceira avaliación parcial e a avaliación final dedicarase a actividades de apoio, reforzo, recuperación, ampliación e tutoría.*
- 3) En segundo de bacharelato, no período abranguido desde a realización da Avaliación Final Ordinaria ata as datas de celebración das probas extraordinarias realizaranse actividades de preparación das probas extraordinarias e actividades de preparación das probas de acceso á Universidade.*
- 4) Cada avaliación inclúe todo tipo de actividades programadas e desenvolvidas na aula. Alomenos un exame e, se fora posible, dous. A nota da avaliación será a media ponderada das notas dos exames. Isto quere dicir que, dependendo da materia, uns exames teñen un porcentaxe maior de nota.*
- 5) A avaliación inclúe as actividades de clase (preguntas, exercicios, comentarios de textos, traballos, fichas, exposicións e, en xeral, a realización de todo tipo de tarefas), así como as probas obxectivas (exames).*
- 6) A fin de curso, na avaliación final poderá realizarse unha proba global, que servirá de criterio de recuperación de materiais pendentes e de determinación da cualificación final.*
- 7) A proba da avaliación extraordinaria o mesmo que a programación e probas de pendentes realizarase de común acordo entre os membros do departamento.*
- 8) Nos exames está prohibido levar e, por suposto, utilizar medios electrónicos coma teléfonos móbeis, auriculares etc. Caso de detectarse o seu uso durante a proba, o exame do alumno/a quedaría invalidado. Isto tamén se refire a outros medios para copiar coma "chuletas" etc. O alumno/a tería que realizar a recuperación seguinte de esa materia.*
- 9) Para obter aprobado na convocatoria ordinaria é necesario mostrar un coñecemento suficiente da materia tal e coma se divide nos parciais do curso. Non é posible compensar una nota por debaixo de 4 nun parcial*

con una superior en outro. Por iso, na convocatoria ordinaria faranse preguntas de todas as avaliaciónse parciais. Na convocatoria extraordinaria o exame será mais breve e non necesariamente aparecerán preguntas de todos os exames parciais.

Recuperacións:

O mecanismo para recuperar materia pendente é a realización de probas escritas adicionais. Unha recuperación por cada avaliación. A recuperación farase ao iniciar a avaliación seguinte.

5. METODOLOXÍA

A metodoloxía didáctica no Bacharelato debe favorecer a capacidade do alumnado para aprender por si mesmo, para traballar en equipo e para aplicar os métodos apropiados de comentario e de análise de texto, definición conceptual e, ademais, tamén debe subliñar a relación dos aspectos teóricos das materias tanto coa vida cotiá coma con outras materias.

En Bacharelato, a especialización das materias determina que a metodoloxía didáctica estea fortemente condicionada polo compoñente epistemolóxico de cada materia e polas esixencias do tipo de coñecemento propio de cada unha.

Ademais, a finalidade propedéutica e orientadora da etapa esixe o traballo con metodoloxías específicas e que estas comporten un importante grao de rigor científico e de desenvolvemento de capacidades intelectuais de certo nivel (analíticas, explicativas e interpretativas).

5.1. CRITERIOS METODOLÓXICOS

En relación co exposto anteriormente, a proposta didáctica de Historia da Filosofía elaborouse de acordo cos criterios metodolóxicos seguintes:

- *Adaptación ás características do alumnado de Bacharelato, ofrecendo actividades diversificadas de acordo coas capacidades intelectuais propias da etapa.*
- *Autonomía: facilitar a capacidade do alumnado para aprender por si mesmo.*
- *Actividade: fomentar a participación do alumnado na dinámica xeral da aula, combinando estratexias que propicien a individualización con outras que fomenten a socialización.*

- *Motivación: procurar despertar o interese do alumnado pola aprendizaxe que se lle propón.*
- *Integración e interdisciplinidade: presentar os contidos cunha estrutura clara, formulando as interrelacións entre os contidos de Historia da Filosofía e os doutras disciplinas doutras áreas.*
- *Rigor e desenvolvemento de capacidades intelectuais de certo nivel (analíticas, explicativas e interpretativas).*
- *Variedade na metodoloxía, dado que o alumnado aprende a partir de fórmulas moi diversas.*

Máis concretamente, estes criterios deben ter en conta os criterios de avaliación transversais a todo o temario de Historia da Filosofía de 2.º de Bacharelato, que son os seguintes:

1. *Realizar a análise de fragmentos dos textos máis relevantes da Historia da Filosofía e ser capaz de transferir os coñecementos a outros autores ou problemas.*
2. *Argumentar con claridade e capacidade crítica, oralmente e por escrito, as súas propias opinións sobre os problemas fundamentais da filosofía, dialogando de xeito razoado con outras posicións diferentes.*
3. *Aplicar adecuadamente as ferramentas e os procedementos do traballo intelectual á aprendizaxe da filosofía, realizando traballos de organización e investigación dos contidos.*
4. *Utilizar as Tecnoloxías da Información e a Comunicación na realización e exposición dos traballos de investigación filosófica.*

5.2. ESTRATEXIAS DIDÁCTICAS

A forma de conseguir estes obxectivos queda, en cada caso, a xuízo do profesorado, en consonancia co propio carácter, a concepción do ensino e as características do seu alumnado.

Non obstante, resulta conveniente utilizar estratexias didácticas variadas, que combinen, do xeito en que cada un considere máis apropiada, as estratexias expositivas, acompañadas de actividades de aplicación, e as estratexias de indagación.

As estratexias expositivas

Presentan o alumnado, oralmente ou mediante textos, un coñecemento xa elaborado que debe asimilar. Resultan adecuadas para as formulacións introdutorias e panorámicas e para ensinar feitos e conceptos, especialmente aqueles máis abstractos e teóricos, que dificilmente o alumnado pode alcanzar só con axudas indirectas.

Non obstante, resulta moi conveniente que esta estratexia se acompañe da realización polo alumnado de actividades, que posibiliten o engarzamento dos novos coñecementos cos que xa posúe.

As estratexias de comentario e de análise textual

Presentan ao alumnado unha serie de materiais en bruto que debe elaborar, seguindo unhas pautas de actuación. Trátase de enfrontalo a textos, argumentacións e debates problemáticos nos que debe poñer en práctica e utilizar reflexivamente conceptos, procedementos e actitudes para así adquirilos de forma consistente.

O emprego destas estratexias está máis relacionado coa aprendizaxe de procedementos, aínda que estes levan consigo, á súa vez, a adquisición de conceptos, dado que tratan de poñer o alumnado en situacións que fomenten a súa reflexión e poñan en xogo as súas ideas e conceptos. Tamén son moi útiles para a aprendizaxe e o desenvolvemento de hábitos, actitudes e valores.

As técnicas didácticas en que poden traducirse estas estratexias son moi diversas. Entre elas destacamos polo seu interese as tres seguintes:

- *As tarefas sen unha solución clara e pechada, nas que as distintas opcións son igualmente posibles e válidas, para facer reflexionar o alumnado sobre a complexidade dos problemas humanos e sociais, sobre o carácter relativo e imperfecto das solucións achegadas para eles e sobre a natureza provisional do coñecemento humano.*
- *O estudo de casos ou feitos e situacións concretos como instrumento para motivar e facer máis significativo o estudo dos fenómenos xerais e para abordar os procedementos de causalidade múltiple.*
- *As actividades de interpretación e de conexión das teorías que aparecen nos textos co marco xeral da filosofía do autor estudado.*

AS ACTIVIDADES DIDÁCTICAS

En calquera das estratexias didácticas adoptadas é esencial a realización de actividades por parte do alumnado, posto que cumpren os obxectivos seguintes:

- *Afianzan a comprensión dos conceptos e permiten ao profesorado comprobalo.*
- *Son a base para o traballo cos textos e para fomentar as capacidades de comprensión, análise e razoamento.*
- *Permiten dar unha dimensión múltiple aos conceptos, percibindo as súas conexións con outras nocións e a súa aplicación a diferentes ámbitos do coñecemento.*

- *Fomentan actitudes que axudan á formación humana do alumnado.*

Criterios para a selección das actividades

Propóñense actividades de diverso tipo, seleccionadas seguindo estes criterios:

- *Que desenvolvan a capacidade do alumnado para aprender por si mesmo, utilizando diversas estratexias.*
- *Que proporcionen situacións de aprendizaxe que esixan unha intensa actividade mental e que leven a reflexionar e a xustificar as afirmacións ou as actuacións.*
- *Que estean perfectamente interrelacionadas cos contidos teóricos.*
- *Que teñan unha formulación clara, para que o alumnado entenda sen dificultade o que debe facer.*
- *Que sexan variadas e que permitan afianzar os conceptos, traballar os procedementos (textos, imaxes, películas e outros documentos), desenvolver actitudes que colaboren na formación humana e atender á diversidade na aula (teñen distinto grao de dificultade).*
- *Que dean unha proxección práctica aos contidos, aplicando os coñecementos á realidade.*
- *Que sexan motivadoras e conecten cos intereses do alumnado, por referirse a temas actuais ou relacionados co seu ámbito.*

Tipos de actividades

Sobre a base destes criterios, as actividades programadas responden a unha tipoloxía variada que se encadra dentro das categorías seguintes:

Actividades de ensinanza-aprendizaxe. A esta tipoloxía responde unha parte importante das actividades formuladas no libro de texto. Encóntanse nos apartados seguintes:

- En cada un dos grandes subapartados en que se estruturan as unidades didácticas propóñense actividades ao fío dos contidos estudados. Son, xeralmente, de localización, afianzamento, análise e interpretación de textos e ampliación de conceptos.
- Ao final de cada unidade didáctica propóñense actividades de comentario de textos clásicos.

Actividades de aplicación dos contidos teóricos á realidade e ao contorno do alumnado. Este tipo de actividades, nuns casos, refírese a un apartado concreto do tema e, polo tanto, inclúense entre as actividades formuladas ao fío da exposición teórica; noutros casos, preséntanse como traballos de investigación ou reflexión persoal argumentada sobre algúns temas.

Actividades encamiñadas a fomentar a concienciación, o debate, o xuízo crítico, a tolerancia, a solidariedade... Este tipo de actividades aparecen ao final dalgunhas unidades do libro de texto no seu formato dixital.

Por outra parte, as actividades programadas presentan diversos niveis de dificultade. Desta forma permiten dar resposta á diversidade do alumnado, posto que poden seleccionarse aquelas máis acordes co seu estilo de aprendizaxe e cos seus intereses.

A corrección das actividades fomenta a participación do alumnado en clase, aclara dúbidas e permite ao profesorado coñecer, de forma case inmediata, o grao de asimilación dos conceptos teóricos, o nivel co que se manexan os procedementos e os hábitos de traballo.

MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Un dos principios básicos que debe ter en conta a intervención educativa é o da individualización, consistente en que o sistema educativo ofrezca a cada alumno e cada alumna a axuda pedagóxica que necesite en función das súas motivacións, intereses e capacidades de aprendizaxe. Xorde diso a necesidade de atender esta diversidade.

No Bacharelato, etapa na que as diferenzas persoais en capacidades específicas, motivación e intereses adoitan estar bastante definidas, a organización do ensino permite que os propios alumnos e alumnas resolvan esta diversidade mediante a elección de modalidades e optativas. Non obstante, é conveniente dar resposta, xa desde as mesmas materias, a un feito constatable: a diversidade de intereses, motivacións, capacidades e estilos de aprendizaxe que os alumnos e as alumnas manifestan.

É preciso, entón, ter en conta os estilos diferentes de aprendizaxe dos alumnos e as alumnas e adoptar as medidas oportunas para afrontar esta diversidade. Hai estudantes reflexivos (detéñense na análise dun problema) e estudantes impulsivos (responden moi rapidamente); estudantes analíticos (pasan lentamente das partes ao todo) e estudantes sintéticos (abordan o tema desde a globalidade); uns traballan durante períodos longos, mentres que outros necesitan descansos; algúns necesitan ser reforzados continuamente e outros non; hai os que prefiren traballar sós e os hai que prefiren traballar en pequeno ou en gran grupo.

Dar resposta a esta diversidade non é tarefa doada, pero si necesaria, pois a intención última de todo proceso educativo é lograr que os alumnos e as alumnas alcancen os obxectivos propostos.

*Como actividades de **detección de coñecementos previos** suxerimos:*

- *Debate e actividade pregunta-resposta sobre o tema introducido polo profesorado, co fin de facilitar unha idea precisa sobre de onde se parte.*
- *Repaso das nocións xa vistas con anterioridade e consideradas necesarias para a comprensión da unidade, tomando nota das lagoas ou das dificultades detectadas.*

- *Introdución de cada aspecto teórico aténdose ao seu contexto e á súa importancia para temas actuais e cotiáns, sempre que iso sexa posible.*

*Como actividades **de consolidación** suxerimos:*

- *Realización de exercicios apropiados e todo o abundantes e variados que sexa preciso, co fin de afianzar os contidos teóricos, culturais e léxicos traballados na unidade.*
- *Traballo cos textos complementarios de cada unidade para asentar e consolidar os coñecementos adquiridos.*

Esta variedade de exercicios cumpre, así mesmo, a finalidade que perseguimos. Coas actividades de recuperación-ampliación, atendemos non só os alumnos e as alumnas que presentan problemas no proceso de aprendizaxe, senón tamén aqueles que acadaron no tempo previsto os obxectivos propostos.

As distintas formas de agrupamento do alumnado e a súa distribución na aula inflúen, sen dúbida, en todo o proceso. Entendendo o proceso educativo como un desenvolvemento comunicativo, é de grande importancia ter en conta o traballo en grupo, recurso que se aplicará en función das actividades que se vaian realizar —concretamente, por exemplo, nos procesos de análise e comentario de textos—, pois consideramos que a posta en común de conceptos e ideas individuais xera unha dinámica creativa e de interese nos alumnos e as alumnas.

Concederáse, non obstante, grande importancia noutras actividades ao traballo persoal e individual; en concreto, aplicarase nas actividades de síntese/resumo e nas de consolidación, así como nas de recuperación e ampliación.

Debemos acometer, polo tanto, o tratamento da diversidade no Bacharelato desde dúas vías:

1. *A atención á diversidade na programación dos contidos, presentándoos en dúas fases: a información xeral e a información básica, que se tratará mediante esquemas, resumos, paradigmas, etc.*
2. *A atención á diversidade na programación das actividades. As actividades constitúen un excelente instrumento de atención ás diferenzas individuais dos alumnos e as alumnas. A variedade e a abundancia de actividades con distinto nivel de dificultade permiten a adaptación, como dixemos, ás diversas capacidades, intereses e motivacións.*

RECURSOS DIDÁCTICOS

Suxerimos a utilización dos materiais seguintes:

1. **Libro do alumnado.** Material didáctico central para Historia da Filosofía de 2.º de Bacharelato.
2. **Libro dixital.** Para Historia da Filosofía de 2.º de Bacharelato disponse duns textos complementarios dos filósofos ou as filósofas estudados en cada unidade, recompilados no apartado «Unha obra, unha cuestión», e de propostas de temas especialmente relevantes para debater sobre eles no apartado «Suxestións para un debate».
3. **Web do alumnado.** Para Historia da Filosofía de 2.º de Bacharelato, consiste nalgúns materiais complementarios xerais, como un conxunto de breves biografías dalgúns dos filósofos estudados e un dicionario básico. Ademais, contén tamén unha selección de textos complementarios para cada unidade.
4. **Web do profesorado.** Para Historia da Filosofía de 2.º de Bacharelato, inclúe todos os recursos da web do alumnado e outros recursos expresamente destinados aos docentes, como o solucionario de todas as actividades propostas no libro do alumnado e a programación didáctica de cada unidade.
5. Películas
6. Apuntes
7. Textos dos autores

. INSTRUMENTOS PARA A AVALIACIÓN

Os sistemas de avaliación son múltiples, pero, en calquera caso, nos instrumentos que se deseñen deberán estar presentes as actividades seguintes:

- **Actividades conceptuais.** Nelas, os alumnos e as alumnas irán substituíndo de forma progresiva as súas ideas previas polas desenvolvidas na clase. Deben ser capaces de manexar un vocabulario específico e definir con precisión e con claridade os conceptos centrais de cada unidade.
- **Actividades de comentario de texto.** Fundamentalmente, o alumnado debe ser capaz de analizar un texto, identificando o seu tema, a súa tese e as súas ideas secundarias. Para iso, debe poder expoñer os argumentos ou estruturas de razoamento do texto.
- **Actividades de síntese.** Este tipo de actividades está orientado á comprensión dos contidos temáticos das diferentes unidades e á reelaboración dos devanditos contidos. O alumnado debería poder entender e expoñer os principais puntos do tema e razoar a partir deles.
- **Actividades de razoamento e argumentación.** Supoñen unha maior autonomía por parte do alumnado, posto que debe elaborar unha idea fundamentada e apoiada nunha serie de argumentos. Esta actividade pode realizarse de forma escrita, como unha redacción, unha toma de postura ante unha tese, etc., ou oralmente, nunha exposición pública ou nun debate.

En canto ao «formato» das actividades, pódense utilizar os seguintes:

- Actividades de composición, como redaccións, disertacións, debates, comentario de texto, etc.
- Actividades de libro aberto.
- Actividades orais.
- Traballos complementarios.
- Probas obxectivas escritas: cuestións nas que hai que xustificar as respostas e de resolución de exercicios e problemas, sobre todo comentarios de texto.

1º O sistema de avaliación será continuo.

2º De acordo co Proxecto Curricular do Centro establécense tres ou catro avaliacións ó longo do curso.

3º Cada avaliación inclúe todo tipo de actividades programadas e desenvolvidas na aula. Alomenos un exame e, se fora posible, dous. A nota da avaliación será a media ponderada das

notas dos exames. Resérvase para o profesor/a un 10 % para avaliar actitudes e traballo a longo do trimestre, sempre que sexa posible.

É importante salientar que para aprobar a materia durante o curso é necesario ter un coñecemento mínimo de cada unidade. NON COMPENSA una nota alta nun autor el desconocimiento de outro. Non fai media un 8 en Platón con un 2 en Kant. É necesario ter alomenos un cinco en cada un.

4º A avaliación inclúe as actividades de clase (preguntas, exercicios, comentarios de textos e, en xeral, a realización de todo tipo de tarefas), así como as probas obxectivas (exames). O peso dos exames será alomenos, el 90 %.

5º A fin de curso na avaliación ordinaria poderá realizarse unha proba global, que servirá de criterio de recuperación de materiais pendentes e de determinación da cualificación final.

A cualificación final se calcula con la nota media obtenida en cada avaliación dividida por tres con redondeo a partir de medio punto

Preferentemente se pide que no haya mucha desigualdad entre autores

6º A proba da avaliación extraordinaria (setembro ou xullo) o mesmo que a programación e probas de pendentes realizarase de común acordo entre os membros do departamento.

Recuperacións:

O mecanismo para recuperar materia pendente é a realización de probas escritas adicionais. Unha recuperación por cada avaliación. A recuperación farase ao iniciar a avaliación seguinte.

Contidos mínimos

Historia da Filosofía 2 bacharelato: contidos mínimos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe.

Criterios de avaliación transversais a todo o temario de Historia da Filosofía de 2.º de Bacharelato:

1. Realizar a análise de fragmentos dos textos máis relevantes da Historia da Filosofía e ser capaz de transferir os coñecementos a outros autores ou problemas.
2. Argumentar con claridade e capacidade crítica, oralmente e por escrito, as súas propias opinións sobre os problemas fundamentais da filosofía, dialogando de xeito razoado con outras posicións diferentes.
3. Aplicar adecuadamente as ferramentas e os procedementos do traballo intelectual á aprendizaxe da filosofía, realizando traballos de organización e investigación dos contidos.
4. Utilizar as Tecnoloxías da Información e a Comunicación na realización e exposición dos traballos de investigación filosófica.

Por unidades:

Tema 1:

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
- O nacemento da filosofía en Grecia. O comezo da filosofía grega. A evolución da filosofía presocrática. Mito, Logos, Physis, Arjé Tales, Heráclito, Pitágoras, Empédocles Atomistas O xiro antropolóxico Sócrates, Protágoras, Górxias Os grandes sistemas da filosofía grega e romana. Os sofistas e Sócrates. Platón e Aristóteles. A filosofía durante o helenismo e o imperio romano.	1. Coñecer a orixe da filosofía en Grecia e relacionalo coa filosofía presocrática, e o xiro antropolóxico de Sócrates e dos sofistas.	1.1. Explica e comprende as principais etapas de formación da filosofía na antiga Grecia.
	.Distingue o relativismo moral, o escepticismo, o convencionalismo e o intelectualismo moral socrático	-Expone la aparición da Filosofía fronte o Mito Identifica autores presocráticos y sus propuestas: Tales, Heráclito, Pitágoras, Empédocles Atomistas

--	--	--

Unidad 2 Platón

Descrición da unidade

Esta segunda unidade trata da filosofía de Platón, e supón a primeira unidade sobre un autor do temario. Nela encontramos unha actividade introdutoria, e logo unha presentación biográfica de Platón. O contido teórico estrutúrase en catro epígrafes coas súas respectivas actividades. A unidade conclúe cunha batería de textos para comentar.

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábles
<ul style="list-style-type: none">- Introdución. Platón: Vida e obra.- A metafísica dualista. Explicación do dualismo nas súas versións epistemolóxica, ontolóxica e antropolóxica.- O coñecemento e a realidade. Exposición da	1. Coñecer a orixe da filosofía en Grecia e comprender o primeiro gran sistema filosófico, o idealismo de Platón.	1.1. Utiliza conceptos de Platón, como idea, mundo sensible, mundo intelixible, ben, razón, doxa, episteme, universal, absoluto, dualismo, reminiscencia, transmigración, mimesis, methexis, virtude e xustiza, entre outros, aplicándoos con rigor.

<p>teoría das ideas, da ontoloxía xerarquizada de Platón, os problemas da teoría das ideas, as formas de coñecemento, a teoría da reminiscencia e os símiles da liña e da caverna.</p> <p>- O ser humano: ética e educación. Presentación da psicoloxía e da antropoloxía de Platón. Intelectualismo ético e virtudes da alma. Teoría da educación e etapas educativas.</p> <p>-</p> <p>A política. Explicación dos principios básicos da filosofía política de Platón: teoría do filósofo-gobernante, clases e funcións sociais, teoría da xustiza e formas de goberno.</p>	<p>2. Analizar a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude.</p>	<p>2.1. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Platón, analizando a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude.</p>
	<p>3. Relacionar a Platón coa filosofía presocrática e o xiro antropolóxico de Sócrates e os sofistas, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Grecia antiga e apreciando criticamente o seu discurso.</p>	<p>3.1. Distingue as respostas da corrente presocrática en relación coa orixe do cosmos, os conceptos fundamentais da dialéctica de Sócrates e o convencionalismo democrático e o relativismo moral dos sofistas, identificando os problemas da filosofía antiga e relacionándoas coas solucións achegadas por Platón.</p>
		<p>3.2. Respecta o esforzo da filosofía de Platón por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Grecia antiga, valorando o diálogo como método filosófico, o nacemento das utopías sociais, o sentido do gobernante-filósofo ou a súa defensa da inclusión das mulleres na educación.</p>

Unidade 3 Aristóteles

Descrición da unidade

Esta unidade trata de ofrecer unha visión xeral da filosofía de Aristóteles. Nela encontramos unha actividade introdutoria, e logo unha presentación biográfica. O contido teórico estrutúrase en cinco epígrafes coas súas respectivas actividades. A unidade conclúe cunha batería de textos para comentar.

CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
<ul style="list-style-type: none">- Introdución: Aristóteles. Vida e obra.- principais críticas á filosofía de Platón.- Os principios do coñecer. Presentación dos principios da epistemoloxía aristotélica.- A metafísica. Introdución á noción de substancia, á teoría das causas e ao hilemorfismo.- Física e psicoloxía. Teoría do movemento e orde do universo. Psicoloxía: partes da alma e teoría do entendemento.- Ética e política. Eudemonismo, teoría das virtudes e filosofía política: análise das formas de goberno.	1. Entender o sistema físico teleolóxico de Aristóteles.	1.1. Utiliza con rigor conceptos do marco do pensamento de Aristóteles, como substancia, ciencia, metafísica, materia, forma, potencia, acto, causa, efecto, teleoloxía, lugar natural, indución, dedución, abstracción, alma, monismo, felicidade e virtude entre outros.
	2. Examinar a súa concepción da metafísica e a teoría do coñecemento.	2.1. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Aristóteles, examinando a súa concepción da metafísica e a física, o coñecemento, a ética eudemonística e a política, comparándoas coas teorías de Platón.
	3. Relacionar a filosofía de Aristóteles co pensamento de Platón, a física de Demócrito, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Grecia Antiga e apreciando criticamente o seu discurso.	3.1. Describe as respostas da física de Demócrito, identificando os problemas da filosofía antiga e relacionándoas coas solucións achegadas por Aristóteles.

	4. Comprender a ética eudemonista e a política de Aristóteles.	4.1. Valora o esforzo da filosofía de Aristóteles por contribuír ao desenvolvemento do pensamento occidental, valorando positivamente a formulación científica das cuestións.
--	--	---

Unidade 4: Agostiño de Hipona

Descrición da unidade

Esta unidade temática ocúpase da filosofía de Agostiño de Hipona. De acordo coa estrutura xeral, encontramos unha actividade inicial, unha introdución biográfica ao autor e un desenvolvemento dos principais eixes temáticos. Como nos outros casos, a unidade conclúe cunha batería de textos para comentar.

4. CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
- Introducción: Agostiño de Hipona. Vida e obra. - Crer para comprender. Platonismo e cristianismo. - O mal, o ser humano e a historia. A creación do mundo e do ser humano. A liberdade e o mal.	1. Explicar a orixe do pensamento cristián e o seu encontro coa filosofía.	1.1. Explica o encontro da filosofía e a relixión cristiá nas súas orixes, a través das teses centrais do pensamento de Agostiño de Hipona.
	3. Comprender a defensa da liberdade en Agostiño de Hipona.	3.1. Comprende a defensa da liberdade en Agostiño de Hipona.
	4. Explicar a visión do mal e da historia en Agostiño de Hipona.	4.1. Explica a visión do mal e da historia en Agostiño de Hipona.

Unidade 5 Tomé de Aquino

Descrición da unidade

Esta unidade trata da filosofía de Tomé de Aquino. Seguindo o esquema expositivo, nesta unidade abórdanse os principais temas da filosofía tomista. Así pois, encontramos unha actividade inicial, unha introdución biográfica ao autor e un desenvolvemento dos aspectos

centrais do seu pensamento. Como nos outros casos, a unidade conclúe cunha batería de textos para comentar.

4. CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
<p>- Introdución: Tomé de Aquino. Vida e obra.</p> <p>- Fe e razón. O aristotelismo cristián. Filosofía, e teoloxía.</p> <p>- Metafísica e teoría do coñecemento. Demostración da existencia de Deus</p> <p>Psicoloxía, ética e política. O ser humano. A lei moral e a lei positiva.</p>	<p>1. Coñecer a síntese de Tomé de Aquino, relacionándoo co agustinismo, a filosofía árabe e xudía e o nominalismo, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Media.</p>	<p>1.1. Define conceptos de Tomé de Aquino, como razón, fe, verdade, Deus, lei natural, lei positiva e precepto, entre outros, aplicándoos con rigor.</p>
		<p>1.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Tomé de Aquino, distinguindo a relación entre fe e razón, as vías de demostración da existencia de Deus e a lei moral, comparándoas coas teorías da filosofía antiga.</p>
		<p>1.3. Discrimina as respostas do agustinismo, identificando os problemas da filosofía medieval e relacionándoas coas solucións achegadas por Tomé de Aquino.</p>

Unidade 6 Guillermo de Ockham

Descrición da unidade

Esta sexta unidade aborda os principais aspectos da filosofía de Guillerme de Ockham. Ademais da actividade inicial e a introdución biográfica, ofrécese tres epígrafes coa contextualización da filosofía nominalista, a teoría do coñecemento e do significado, así como a psicoloxía, a ética e a crítica do poder político que formula Ockham. Ao final da unidade, preséntanse algúns textos complementarios para comentar e reforzar o aprendido.

**4CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE**

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
- Introducción: Guillerme de Ockham. Vida e obra. - O horizonte dun pensamento novo. A reivindicación da experiencia e a observación.	1. Coñecer algunha das teorías centrais do pensamento de Guillerme de Ockham, cuxa reflexión crítica supuxo a separación razón-fe, a independencia da Filosofía e o novo impulso para a ciencia.	1.1. Coñece as teses centrais do nominalismo de Guillerme de Ockham e a súa importancia para a entrada na Modernidade.

Unidade 7: Introducción á filosofía moderna

Descrición da unidade

Esta unidade é unha introdución ao pensamento moderno. En tanto que unidade introdutoria, ademais dun texto de presentación, componse dun eixe cronolóxico de presentación, e de catro grandes epígrafes con contidos teóricos que serven para contextualizar a filosofía dos principais autores do período en cuestión.

**CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE**

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
----------	-------------------------	--------------------------------------

<p>- Renacemento e Modernidade. Da Idade Media ao Renacemento. O humanismo. Antropocentrismo e naturalismo. A Reforma protestante. A revolución científica.</p> <p>- O racionalismo. Principais ideas do racionalismo. Racionalismo e matemáticas. O coñecemento e o método.</p> <p>- O empirismo. Características fundamentais do empirismo. Empirismo e racionalismo. A reflexión sobre o método en Francis Bacon. O pensamento político dos empiristas.</p> <p>- A Ilustración. A confianza ilimitada na razón. As ideas distintivas do movemento ilustrado. A Ilustración en Europa.</p>	1. Comprender a importancia do xiro do pensamento occidental que anticipa a Modernidade, dado no Renacemento, valorando o novo humanismo, o antropocentrismo que enxalza a dignitas hominis, a investigación dos prexuízos do coñecemento por Francis Bacon, e as implicacións da revolución científica.	1.1. Comprende a importancia intelectual do xiro de pensamento dado no Renacemento.
	2. Entender as características da corrente racionalista.	2.1. Coñece e explica as ideas centrais do racionalismo.
	3. Coñecer as características da corrente empirista.	3.1. Coñece e explica as ideas centrais do empirismo.
	4. Coñecer os principais ideais dos ilustrados.	4.1. Comprende os ideais que impulsaron os ilustrados franceses.

Unidade 9: Descartes

Descrición da unidade

Nesta unidade abórdase a filosofía de Descartes, o iniciador da teoría moderna do coñecemento. En primeiro lugar, preséntase unha actividade inicial baseada nun texto do Discurso do método. A continuación, encontramos unha presentación da biografía de Descartes. O contido distribúese en tres apartados teóricos: o nacemento do racionalismo, a dúbida metódica e o cogito, e o ser humano, a liberdade e a moral. Para pechar a unidade preséntanse algúns textos complementarios para comentar e reforzar o aprendido.

CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
<p>- Introdución: Descartes. Vida e obra.</p> <p>- O nacemento do racionalismo. A influencia da ciencia moderna. Un método seguro para a ciencia.</p> <p>- A dúbida metódica e o cogito. O proceso da dúbida e os seus motivos. A primeira verdade: «Penso, logo existo». A teoría das substancias. As ideas e as súas clases. Argumentos sobre a existencia de Deus.</p> <p>- O ser humano, a liberdade e a moral. Alma e corpo: o dualismo antropológico. A liberdade. A moral e as paixóns.</p>	<p>1. Entender as características da corrente racionalista afondando no pensamento de Descartes, distinguindo o coñecemento metódico e a súa relación coa realidade, o cogito e o dualismo no ser humano, relacionándoo coa filosofía humanista e o monismo de Spinoza, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna e apreciando criticamente o seu discurso.</p>	<p>Identifica conceptos do racionalismo cartesiano como razón, certeza, método, dúbida, hipótese, cogito, idea, substancia e subxectivismo entre outros, aplicándoos con rigor.</p>
		<p>Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Descartes, analizando o método e a relación entre coñecemento e realidade a partir do cogito e o dualismo en ser humano, comparándoas coas teorías da filosofía antiga e medieval.</p>
		<p>Estima o esforzo da filosofía de Descartes por contribuír ao desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna, valorando positivamente a universalidade da razón cartesiana.</p>

Unidade 10: Locke e Hume

Descrición da unidade

Esta unidade introdúcenos na filosofía do empirismo británico, particularmente no pensamento de Locke e de Hume. A actividade inicial consiste nunhas preguntas sobre un texto de Hume no que analiza a idea de causalidade. O contido distribúese en tres apartados teóricos: o

empirismo de Locke, o fenomenismo e o escepticismo en Hume, e a moral e a filosofía política de ambos os dous. Para pechar a unidade preséntanse algúns textos complementarios para comentar e reforzar o aprendido.

CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
<p>- Introdución: Locke e Hume. Vida e obra.</p> <p>- Fenomenismo e escepticismo en Hume. Impresións e ideas. O espazo e o tempo. A semellanza. A explicación psicolóxica do eu. A crítica ao principio de causalidade. A negación da identidade persoal.</p> <p>- A moral e a política en Locke e en Hume. Liberalismo e contrato social. Sociedade civil e división de poderes en Locke.</p>	<p>1. Coñecer as características da corrente empirista aprofundando no pensamento de Hume, analizando os principios e elementos do coñecemento, respecto á verdade, as críticas á causalidade e a substancia e a defensa do emotivismo moral, relacionándoo co liberalismo político de Locke, identificando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e dos cambios socioculturais da Idade Moderna e valorando criticamente o seu discurso.</p>	<p>Utiliza conceptos de Hume, como escepticismo, crítica, experiencia, percepción, inmanencia, asociación, impresións, ideas, hábito, contradición, causa, crenza, sentimento, mérito, utilidade, felicidade, contrato social, liberdade e deber, entre outros, usándoos con rigor.</p> <p>Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Hume, distinguindo os principios e elementos do coñecemento, respecto á verdade, a crítica á causalidade e á substancia e o emotivismo moral, comparándoas coas teorías da filosofía antiga, medieval e co racionalismo moderno.</p>

		1.3. Coñece e explica as ideas centrais do liberalismo político de Locke, identificando os problemas da filosofía moderna e relacionándoos coas solucións achegadas por Hume.
--	--	---

Unidade 12: Kant

Descrición da unidade

Esta unidade presenta unha panorámica da filosofía de Kant. A unidade arranca cunha actividade sobre un texto que expón a concepción da filosofía segundo Kant. Despois disto, encontramos unha introdución á vida e a obra do filósofo de Königsberg. A unidade divídese en catro apartados: o primeiro sobre o xiro copernicano, o segundo centrado na teoría do coñecemento, o terceiro ocúpase da filosofía práctica e o último trata da antropoloxía, a relixión e a historia. Finalmente, temos catro textos complementarios para analizar e comentar.

CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
----------	-------------------------	--------------------------------------

<p>- Introducción: Kant. Vida e obra.</p> <p>- O xiro copernicano kantiano. A filosofía precrítica de Kant. É posible a metafísica como ciencia?</p> <p>- A teoría do coñecemento: que pode saber? Xuízos analíticos e sintéticos: <i>a priori</i> e <i>a posteriori</i>. As facultades e o proceso de coñecemento. A distinción entre fenómeno e nóumeno ou cousa en si. A dialéctica da razón pura.</p> <p>- Filosofía práctica: a ética formal de Kant. Aspectos esenciais da ética kantiana. Os imperativos morais: o imperativo categórico. Autonomía e heteronomía morais. Legalidade e moralidade.</p> <p>- A filosofía da historia e da relixión. A filosofía da relixión. A filosofía da historia. Antropoloxía filosófica: que é o ser humano?</p>	<p>Comprender o idealismo crítico de Kant, analizando o coñecemento transcendental, a lei moral e a paz perpetua, relacionándoo co racionalismo de Descartes, o empirismo de Hume e a filosofía ilustrada de Rousseau, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna.</p>	<p>Aplica conceptos de Kant, como sensibilidade, entendemento, razón, crítica, transcendental, ciencia, innato, xuízo, <i>a priori</i>, <i>a posteriori</i>, facultade, intuición, categoría, ilusión transcendental, idea, lei, fenómeno, nóumeno, vontade, deber, imperativo, categórico, autonomía, postulado, liberdade, dignidade, persoa, paz e pacto, entre outros, utilizándoos con rigor.</p> <p>Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Kant, analizando as facultades e os límites do coñecemento, a lei moral e a paz perpetua, comparándoas coas teorías da filosofía antiga, medieval e moderna.</p> <p>Relaciona a teoría política de Rousseau coas solucións achegadas por Kant.</p> <p>Respecta o esforzo da filosofía de Kant por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Moderna, valorando positivamente a dignidade e a busca da paz entre as nacións.</p>
---	--	---

Unidade 13: Introducción á filosofía contemporánea

Descrición da unidade

Esta unidade é unha introdución ao pensamento contemporáneo. En tanto que unidade introdutoria, ademais dun texto de presentación, componse dun eixe cronolóxico e de tres grandes apartados con contidos que serven para contextualizar a filosofía dos principais autores do período en cuestión.

**CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE**

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
- A filosofía no século XIX. As reaccións ao idealismo hegeliano. - A filosofía no século XX. Filosofía analítica e neopositivismo lóxico.	Comprender a importancia do xiro do pensamento occidental que supón a filosofía contemporánea dos séculos XIX e XX.	Comprende a importancia intelectual do pensamento contemporáneo.
	Coñecer as últimas tendencias da filosofía do século XX e do século XXI.	Valora o esforzo e analiza criticamente os supostos do pensamento contemporáneo.

Unidade14: Marx

Descrición da unidade

Esta unidade presenta a filosofía materialista de Marx. Como nos outros casos, a unidade arranca cunha actividade baseada nun texto sobre a visión do traballo de Marx. Despois encontramos unha introdución biográfica, e tras ela, os apartados sobre a novidade da filosofía de Marx, a súa concepción da sociedade, o problema da alienación e a súa teoría da historia. Para pechar a unidade ofrecemos catro textos complementarios para analizar.

CONTIDOS DA UNIDADE / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES / COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
<p>- Introducción:</p> <p>Marx. Vida e obra.</p> <p>- A novidade filosófica do marxismo. Unha nova versión do materialismo. A transformación do mundo.</p> <p>- A estrutura material da sociedade. Infraestrutura e superestrutura. A infraestrutura económica. A superestrutura ideolóxica.</p> <p>- A alienación e as súas clases. A noción de alienación. O proceso de alienación. Tipos de</p>	<p>1. Entender o materialismo histórico de Marx, analizando a teoría do cambio social, a alienación e a crítica ás ideoloxías, relacionándoo co idealismo de Hegel e con Feuerbach, e identificando a influencia de Marx no desenvolvemento das ideas e os cambios sociais da Idade Contemporánea e valorando criticamente o seu discurso.</p>	<p>1.1. Identifica conceptos de Marx, como dialéctica, materialismo histórico, praxe, alienación, infraestrutura, superestrutura, forzas produtivas, medios de produción, loita de clases, traballo, plusvalía e humanismo, entre outros, utilizándoos con rigor.</p>

alienación.		
1.2. Coñece e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Marx, examinando o materialismo histórico, a crítica ao idealismo, á alienación, á ideoloxía, e a súa visión humanista do individuo.		
1.3. Identifica os problemas da filosofía contemporánea relacionándoos coas solucións achegadas por Marx.		